

Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet

ÖSSZEFOGLALÓ

az Országos képzési jegyzék monitoring vizsgálatáról

2008-2010

**Budapest
2010**

**Készült a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet
2008. és 2009. évi munkaprogramjai keretében**

Kutatásvezető:

Dr. Zachár László
főigazgató-helyettes

Közreműködtek:

Menyhért Anikó osztályvezető
Nádráné Tóth Borbála osztályvezető
Kállai Rudolf munkatárs
Kövesi Jenő kutatási asszisztens
Telek Balázs asszisztens
Töröcsik Zoltán informatikus

Felelős kiadó:

Nagy László főigazgató

TARTALOMJEGYZÉK

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ	5
1. A VIZSGÁLAT CÉLJA	9
2. A VIZSGÁLATBA BEVONT INTÉZMÉNYEK, A KIVÁLASZTOTT SZAKKÉPESÍTÉSEK KÖRE	9
3. A VIZSGÁLAT MÓDJA	10
4. A VIZSGÁLATOK EREDMÉNYEI	12
4.1. A visszakérdezett kérdőívek megoszlása	12
4.2. Az áttérés értékelése	14
4.2.1. Vélemény az információs forrásokról	14
4.2.2. Vélemény a felkészülésről	14
4.3. Vélemény az SZVK általános előírásairól	16
4.3.1. A szakképesítés munkaterület leírásának értékelése	16
4.3.1.1. Az SZVK munkaterületre vonatkozó adattípusú válaszok összegzése	16
4.3.1.2. Az SZVK munkaterületre vonatkozó szöveges válaszok összegzése	17
4.3.2. A szakmai és vizsgakövetelményben foglalt elmélet-gyakorlat arány megfelelése	18
4.3.2.1. Az elmélet-gyakorlat arányra vonatkozó adattípusú válaszok összegzése	18
4.3.2.2. Az elmélet-gyakorlat arány megfelelésére vonatkozó szöveges válaszok összegzése	19
4.3.3. A taneszköz-jegyzék megfelelésének értékelése	20
4.3.3.1. Az SZVK taneszköz-jegyzékre vonatkozó adattípusú válaszok összegzése	20
4.3.3.2. Az SZVK taneszköz-jegyzékre vonatkozó szöveges válaszok összegzése	21
4.3.4. Az alkalmazott taneszközök választékának értékelése	23
4.4. Az SZVK-ban meghatározott feladat- és tulajdonságprofilal kapcsolatos értékelés	24
4.4.1. A feladatprofilra vonatkozó vélemények összegzése	24
4.4.1.1. A feladatprofilra vonatkozó adattípusú válaszok összegzése	24
4.4.1.2. A feladatprofilra vonatkozó szöveges válaszok összegzése	25
4.4.2. A szakmai ismeretekre vonatkozó vélemények értékelése	26
4.4.2.1. A szakmai ismeretekre vonatkozó adattípusú válaszok összegzése	26
4.4.2.2. A szakmai ismeretekre vonatkozó szöveges válaszok összegzése	28
4.4.3. A szakmai készségekkel kapcsolatos vélemények értékelése	29
4.4.3.1. A szakmai készségekre vonatkozó adattípusú válaszok összegzése	29
4.4.3.2. A szakmai készségekre vonatkozó szöveges válaszok összegzése	30
4.4.4. A személyiségtulajdonságokkal kapcsolatos vélemények értékelése	31
4.4.4.1. A személyiségtulajdonságokra vonatkozó adattípusú válaszok összegzése	31
4.4.4.2. A személyiségtulajdonságokra vonatkozó szöveges válaszok összegzése	32
4.5. Az SZVK és a tételek összhangjával kapcsolatos vélemények értékelése	35
4.5.1. A tételek SZVK-val való összhangjára vonatkozó adattípusú válaszok összegzése	35
4.5.2. A tételek SZVK-val való összhangjára vonatkozó szöveges válaszok összegzése	36

4.6.	A vizsgakövetelményekre (tételkre) vonatkozó vélemények értékelése	38
4.6.1.	<i>A vizsgatételek egyértelműségére vonatkozó adattípusú válaszok összegzése</i>	38
4.6.2.	<i>A vizsgatételek egyértelműségére vonatkozó szöveges válaszok összegzése</i>	39
4.6.3.	<i>Szöveges vélemények a szakmai és vizsgakövetelmények (SZVK) módosítására</i>	40
4.6.3.1.	Vélemény az SZVK módosításáról a szerkezet vonatkozásában	41
4.6.3.2.	Vélemény az SZVK módosításáról a tartalom vonatkozásában	42
4.6.3.3.	Vélemény az SZVK módosításáról a szabályozottság vonatkozásában	43
4.7.	Vélemény a központi program helyi adaptációjának tapasztalatairól	45
4.7.1.	<i>Vélemény a szakképesítések központi programjai adaptációjáról</i>	45
4.7.2.	<i>Vélemény az oktatási-képzési folyamatban szükséges feltételek megítéléséről</i>	46
4.7.3.	<i>Szaktanárok véleménye a központi programok tartalmáról</i>	46
4.8.	Vélemény a modulrendszerű képzés alapelemeiről	48
4.8.1.	<i>Vélemény a moduláris rendszerű képzés szabályozásáról</i>	48
4.8.1.1.	Adattípusú vélemények a moduláris rendszerű képzés szabályozásáról	48
4.8.1.2.	Szöveges vélemények a moduláris felépítésű szakképesítési rendszerről	49
4.8.2.	<i>Vélemény a moduláris rendszerű vizsga megítéléséről</i>	49
4.8.2.1.	Adattípusú vélemények a moduláris rendszerű vizsga megítéléséről	49
4.8.2.2.	Szöveges vélemények a moduláris vizsga megítéléséről	50
4.9.	Munkaadók véleménye az új szakképesítési rendszerről és az OKJ-ről	51
4.9.1.	<i>Vélemény a moduláris felépítésű szakképesítési rendszerről</i>	51
4.9.1.1.	Adattípusú vélemények a moduláris felépítésű szakképesítési rendszerről	51
4.9.1.2.	Szöveges vélemények a moduláris felépítésű szakképesítési rendszerről	52
4.9.2.	<i>Vélemény a modulrendszerű képzés alapelveiről, gyakorlati megvalósíthatóságáról</i>	54
4.9.2.1.	Adattípusú vélemények a moduláris képzés alapelveiről, gyakorlati megvalósíthatóságáról	54
4.9.2.2.	Szöveges vélemények a moduláris felépítésű szakképesítési rendszerről	55
4.9.3.	<i>Vélemény a moduláris rendszerű vizsgákról</i>	56
4.9.3.1.	Adattípusú vélemények a moduláris rendszerű vizsgákról	57
4.9.3.2.	Szöveges vélemények a moduláris rendszerű vizsgák megítéléséről	58

I. melléklet - Véleményezett szakképesítések jegyzéke

II. melléklet - Választ adó intézmények jegyzéke

III. melléklet - Kérdőívek

1. Kérdőív – Vélemény az áttérés sikerességéről
2. Kérdőív – Vélemény az SZVK általános előírásáról
3. Kérdőív – Vélemény a szakképesítés szakmai követelményeiről
4. Kérdőív – A központi program helyi adaptációjának tapasztalatai
5. Kérdőív – Vélemény a modulrendszerű képzés alapelemeiről
6. Kérdőív – A munkaadók részére az új szerkezetű és tartalmú szakképesítési rendszerről és az Országos Képzési Jegyzékről

Vezetői összefoglaló

A Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet (NSZFI) 2008. és 2009. évi munkatervi tevékenysége keretében két szakaszos monitoring-vizsgálatot folytatott, melynek célja az új Országos képzési jegyzék, valamint a kapcsolódó dokumentumok bevezetésének és kezdeti alkalmazásának, illetve bevalásának megítélése volt. Mindkét vizsgálat szakaszban kértük a szakképzést folytató két intézményrendszer: a szakképző iskolák, és a felnőttképzési intézmények véleményét, a második szakaszban külön kértük a munkaadók véleményét is az új szakképesítési rendszerről.

A program keretében elemeztük a bevezetési folyamat, valamint az új szakképesítési rendszer szerkezetének, tartalmának, illetve dokumentumrendszerének megítélését a szakképesítések szakmai és vizsga-követelményei, a központi programok, valamint a moduláris rendszerű képzés vonatkozásában.

A válaszadási hajlandóság jó volt: a kiválasztott intézmények közel 40 százaléka – összesen 240 – intézmény küldött vissza kitöltött kérdőívet, mintegy 112 szakképesítésre vonatkozóan. A kérdésekre 1-5 közötti osztályzattal értékelt adattípusú, és azt részletező szöveges válaszokat lehetett adni. (Külön kértük, hogy aki közepes vagy gyengébb osztályzatot ad, indokolja/fejtse ki választát, tegye meg kritikai megjegyzéseit).

Kérdéscsoportonként változó számú, összesen 1256 rész-kérdőívet dolgoztunk fel.

A két szakaszban folytatott vizsgálat eredményes volt: megalapozott véleményünk van az új szakképesítési rendszer bevalásáról, és javaslatokat tudunk tenni a szükséges módosításokra.

Az összegző megállapításokat a vizsgálati témakörök sorrendjében tesszük meg.

1. Az áttérési folyamat megítélésében – az információnyújtásra, illetve az igényelt segítségadásra vonatkozóan – kiemelkedő arányban említették az NSZFI szerepét, mind a szóbeli és írásbeli tájékoztatásban (42 %), mind a tanácsadási szolgáltatásban (kb. 65 %). A felkészülés problémáit a két intézménycsoport szinte teljesen azonosan ítélte meg: legnagyobb nehezítő tényezőnek az új rendszerben való gyakorlatlanságot (kb. 30%), és az új rendszerű vizsgák rendszerének bevezetését jelölték meg (kb. 24%)(lásd: 4.2. pont).

A szakmai és vizsgakövetelmények (SZVK) általános előírásain belül a munkaterület-leírások tartalmának egyértelműségét és korszerűségét, az elmélet és a gyakorlat arányának, illetve a taneszköz-jegyzék előírásainak szakmai megfelelőségét az adattípusú válaszok jónak – az ötfokozatú skálán átlagosan 3,9,-4,1 közötti osztályzattal – értékelték, a két intézménytípusból a két vizsgálat során beérkezett 374-374 vélemény alapján (lásd: 4.3.1.-4.3.4. pont).

2. Az SZVK-k felsorolt általános előírásaival kapcsolatban érkezett szöveges válaszok – melyek száma kérdésenként kb. 80-100 között volt, és kb. 50-65 szakképesítésre vonatkozott –, differenciált, de többségében bíráló véleményeket tartalmaztak. A válaszadók többsége megvalósíthatónak tartotta az új SZVK-kat, viszont hangsúlyozták a további, folyamatos szakmai segítségadás, illetve korrekciók szükségességét, utóbbiakat szakképesítésenként is részletezték. Meg kell jegyezni, hogy a válaszok egy része ugyanakkor egymásnak ellentmondó volt, így azokat tovább szükséges vizsgálni.

3. *Az SZVK-ban meghatározott feladat- és tulajdonságprofillal kapcsolatos* adattípusú válaszok a szakmai ismeretek és készségek, illetve személyiség-tulajdonságok (személyes-, társas-, és módszerkompetenciák) *egyértelműségét és korszerűségét*, valamint *a képzési programban való realizálását* jónak – az ötfokozatú skálán átlagosan 3,8,-4,2 közötti osztályzattal – értékelték, a két intézménytípusból a két vizsgálat során beérkezett 527-527 vélemény alapján (lásd: 4.4. pont).

Az SZVK-k felsorolt általános előírásaival kapcsolatban érkezett *szöveges válasz(ok)* – melyek száma kérdésenként kb. 80-120 között volt, és kb. 40-60 szakképesítésre vonatkozott –, *differenciált, de többségében bíráló véleményeket tartalmaztak.*

A *támogató jellegű megjegyzések* elismerték a követelményelemek előírásának hasznosságát, ugyanakkor konkrét szakképesítéseknél *kifogásolták* a pontatlan meghatározást, vagy megkérdőjelezték a teljesíthetőséget, illetve a számonkérhetőséget. Néhány szakképesítésre vonatkozóan részletes, jól mérlegelhető *módosítási javaslatot* kaptunk.

4. *A vizsgakövetelményekre (tételekre) vonatkozó* adattípusú válaszok a szóbeli, írásbeli és gyakorlati tételek SZVK-val való összhangját, illetve *egyértelműségét* jónak – az ötfokozatú skálán átlagosan 3,7-4,5 közötti osztályzattal – értékelték, a két intézménytípusból a két vizsgálat során beérkezett 527-527 vélemény alapján (lásd: 4.5.1. – 4.5.2.pont, és 4.6.1.-4.6.2.pont).

A vizsgakövetelményekkel (tételekkel) kapcsolatban érkezett *szöveges válasz(ok)* – melyek száma a két kérdéskörben (összhang és egyértelműség) kb. 100-160 között volt, és kb. 50-60 szakképesítésre vonatkozott –, *differenciált, de többségében bíráló véleményeket tartalmaztak.* A konkrét szakképesítésekre vonatkozó bíráló vélemények az egyértelműség hiányát; a különböző modulokhoz tartozó tételek közötti tartalmi átfedéseket; a túlzott, az SZVK-ben foglaltakat meghaladó követelményeket tette szóvá.

A *támogató jellegű megjegyzések* hangsúlyozták a tételek és az SZVK-k összhangja biztosításának fontosságát, melynek egyik kulcsa a szaktanárokkal való egyeztetés.

A *javaslatok* közül kiemelésre érdemes a gyakorlati vizsgákhoz létrehozandó központi feladatbank gondolata.

5. *Az SZVK-k módosítására vonatkozó javaslat* – a szerkezet, a tartalom, és a szabályozottságra vonatkozóan – összesen 205 érkezett, a három kérdéskörben külön-külön kb. 30-50-szakképesítésre, és kérdéskörönként kb. 50-90 db (lásd: 4.6.3. pont).

A *javaslatok* egyfelől a szakmai- és vizsgakövetelmények olyan módosítását igényelték, hogy azok pontosabban illeszkedjenek a szakmai/szakelméleti tartalomhoz, másfelől a vizsgarészek, illetve a vizsgafeladatok összevonását, racionalizálását, így a vizsgák időtartamának a csökkentését javasolták, illetve az ezekkel kapcsolatos túlszabályozottság oldását.

6. *A központi programok helyi adaptációjának módjáról és feltételeiről* beérkezett összesen 479 adat-típusú válasz az intézmények tervező munkájáról azt mutatta, hogy az intézmények egynegyede a helyi tantervben *kizárólag a központi program tananyagegységeit* szerepeltette; közel egyharmada a *szabad órasávot* a központi programban szereplő *tananyagegységek óraszámának növelésére* használta fel, majdnem egyötöde pedig *saját kidolgozású tananyagegységeit* (tantárgyakat) szerepeltette. (lásd: 4.7. pont).

A központi program (KP), illetve a tananyagelemek megfelelését, valamint a tanulói tevékenységformákat az intézmények 75-95 százaléka jónak, vagy kiválónak ítélte, ugyancsak nagyon jó osztályzatot kaptak a személyi és a tárgyi (eszköz- és felszerelési jegyzék szerinti) feltételek („jó”: 31-42 %; „kiváló”: 54-69 %).

A központi programokkal szemben leírt leggyakoribb kifogás az volt, hogy a KP-k nem elég részletesek, vagy hiányosak; esetenként hiányzik az egyes feladatkompetenciák megjelenése egyes tananyagegységekben, így a szakmai követelményeket nem tudják elsajátítani, illetve a vizsgán érvényesíteni. Véleményünk szerint a kritikai megjegyzésekben foglaltakat szakképesítésenként szükséges megvizsgálni.

- 7. A modulrendszerű képzés alapelemeiről és a moduláris vizsgarendszerről** adott, összesen kb. 325-480 adat-típusú válasz többsége szerint az új rendszer megvalósítása sok többletmunkával jár, amelyhez további felkészítés (segítség), illetve szabályozási változtatások is szükségesek. Ugyanakkor egyötödük szerint az új rendszer megfelelő, végrehajtható, megvalósítása jelentős eredményt fog hozni – többek között azért, mert a tanulók számára világosabbak a követelmények –, azonban a képzési, illetve vizsgafelkészítési tevékenységet az új vizsgakövetelményekhez kell igazítani. (lásd: 4.8. pont).

A szöveges támogató vélemények a moduláris felépítésre vonatkozóan kiemelték, hogy az egyik lényeges eredmény az átjárhatóság és a beszámíthatóság biztosítása; az új rendszerű moduláris vizsgák a több gyakorlati vizsgarész miatt könnyebben teljesíthetőek.

A bíráló vélemények hangsúlyozták, hogy a rendszer túl gyorsan került bevezetésre, átgondoltabban történhetett volna; a képzési tartalom túlságosan szerteágazó, egyszerűsítést és átláthatóságot igényel; a vizsgák szervezése bonyolultabb a réginél, a vizsgadokumentáció nagyfokú adminisztrációt igényel.

Hasonlóan az előzőekhez, meg kell jegyezni, hogy a vélemények egy része egymásnak ellentmondó volt, így azok vonatkozásában további vizsgálat szükséges.

- 8. Munkaadók véleményét is kértük** a monitoring-vizsgálat 2. szakaszában az új szakképesítési rendszerről: az 55 kiküldött kérdőívre 23 munkaadótól érkezett válasz. (lásd: 4.9. pont).

A moduláris felépítésű szakképesítési rendszerről, illetve képzésről, valamint az új típusú vizsgákról adott adat-típusú válasz többsége az új rendszer megvalósíthatóságát átlagosan 3,4-4,2-re értékelte; a 4-es és 5-ös válaszok együttes aránya 65-80 százalék volt. Kivétel a moduláris vizsgák tanulói sikerességére, illetve eredményességére vonatkozó jó válaszok aránya, melyek 43,5-47,4 százalékot mutattak.

A támogató vélemények kiemelték, hogy a gazdaság munkaerő-szükségletének differenciáltabb kielégítését biztosítja a moduláris szakképesítési rendszerben, például a rész-szakképesítés bevezetésével a munkáltató rövidebb idő alatt juthat kevésbé összetett munka ellátására alkalmas, de képesítéssel rendelkező munkavállalóhoz; az egymásra épülés következtében jobban szervezhető a munkavállalók továbbképzése; az új rendszerben az egyén jobban tervezheti szakmai pályáját.

A bíráló vélemények hangsúlyozták, hogy a moduláris felépítésű szakképesítési rendszer elve helyes, az ellentmondások a gyakorlati megvalósításban jelentkeznek. Például, ahol jól elkülöníthetőek a technológiai tevékenységek, ott alkalmazható a moduláris rendszer, de néhány szakképesítés esetében komplex képzési tevékenység szükséges, így erőltetettnek tűnik a modulokra bontás.

Összefoglalóan megállapítható, hogy az új szakképesítési rendszer bevezetésének és kezdeti bevalásának vizsgálata eredményes és hasznos volt: tényszerű, hiteles és kellően részletes válaszokat kaptunk az új rendszer alkalmazhatóságáról, az egyes alkotóelemekről, melyek *jó alapot adnak az új rendszer továbbfejlesztésére*, a szükséges változtatások kidolgozására.

Lényeges megállapítás, hogy a vizsgálat *számszerű eredményei* döntő arányban *jónak ítélték* a fejlesztést, és a *szöveges vélemények sem indokolják* az új rendszer megkérdőjelezését, éppen ellenkezőleg, *olyan módosításokat sürgetnek*, melyek alapján *a rendszer jobban fog funkcionálni*. Utóbbi célkitűzést támasztja alá az a tény, mely szerint az új szakmai és vizsgakövetelmények alapján – 2007. október – 2010. december között –, 275 ezer fiatal és felnőtt szerzett szakképesítést, úgy, hogy a vizsgával kapcsolatban, vagy azt követően, egyetlen hatósági jellegű panasz-intézkedést sem kellett tenni az új előírások érvényesítése érdekében!

1. A vizsgálat célja

A Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet (NSZFI) a 2008. és 2009. évi munkatervi tevékenysége keretében két szakaszos monitoring-vizsgálatot indított, melynek célja az új Országos képzési jegyzék, valamint a kapcsolódó dokumentumok bevezetésének és kezdeti beválásának megítélésére irányult, a szakképzést folytató két alapvető intézményrendszer: a szakképző iskolák, és a felnőttképzési intézmények vonatkozásában. A két intézményrendszer eltérő képzési feladatrendszerének megfelelően a vizsgálat célja differenciált volt.

A szakképzési intézmények vonatkozásában az alapvető cél az volt, hogy megítélhessük: az iskolák milyen eredményesen készültek fel, illetve kezdték meg az áttérést – kötelezően a 2008/2009-es tanév kezdetétől – az új szakmai és vizsgakövetelmények és központi programok alapján történő szakképzésre.

A felnőttképzési intézmények vonatkozásában az volt az alapvető cél, hogy megítéljük: milyen eredményesen valósultak meg a képzési programok az új országos képzési jegyzék, valamint a szakmai és vizsgakövetelmények alapján, melyeket a felnőttképzés területén 2007. október 1-től kellett az új képzésekre vonatkozóan alkalmazni.

A két vizsgálat tartalmi céljai alapvetően azonosak voltak: meg kívántuk ítélni a szakképesítések szakmai és vizsgakövetelményeinek, illetve központi programjainak megvalósíthatóságát az elméleti és a gyakorlati megfelelés szempontjaiból.

A vizsgálati programban ugyanakkor különbségek is voltak: a második vizsgálatban már nem szerepelt vizsgálati súlypontként a bevezetési folyamat megítélése; a felnőttképzési intézményektől nem kértük „kötelezően” a központi programok megítélését, csak abban az esetben, ha azokat alkalmazták, - tekintve, hogy az számukra, mint ajánlás sem kötelező -; továbbá új vizsgálati célként került be a szakképesítési rendszerről alkotott munkaadói vélemények megismerése.

Összegző célkitűzés volt, hogy a vizsgálatok eredményeként meg tudjuk ítélni – a vizsgált szakképesítések vonatkozásában konkrétan is –, az új szakképesítési rendszer bevezetésének sikerességét, a szakmai és vizsgakövetelmények teljesíthetőségét, összességében a megvalósítás hatékonyságát. A két vizsgálat eredményes volt: megalapozott véleményünk van az új szakképesítési rendszer beválásáról, illetve javaslatokat tudunk tenni a szükséges módosításokra.

2. A vizsgálatba bevont intézmények, a kiválasztott szakképesítések köre

a) A vizsgálat első szakasza - 2008. december és 2009. március között - azon felnőttképzési és szakképzési intézményekre terjedt ki, melyek 2007. október 1-je és 2008. szeptember 30-a között fejezték be az új OKJ-ban szereplő szakképesítések megszerzésére irányuló képzéseket – az új moduláris felépítésű szakmai és vizsgakövetelmények alapján –, beleértve a szakképesítő vizsga befejezését is.

Az első vizsgálati szakaszba bevonható szakképesítések száma „korlátos” volt, mert a szakképző iskolák túlnyomó része csak a 2008/2009-es tanévben kezdte el az új OKJ-ban szereplő szakképesítések megszerzésére irányuló képzést, ugyanakkor a képzés indítását

gátolta, hogy az új szakképesítések egy részének szakmai és vizsgakövetelményei csak késve – 2008 nyarán – jelentek meg.

- b) *A vizsgálat második szakasza* - 2009. december és 2010. március között - azon *felőttképzési és szakképzési intézményekre* terjedt ki, melyek az előző vizsgálatban nem szereplő szakképesítések megszerzésére irányuló szakképzést folytattak, illetve olyan *munkaadókra* irányult, melyek legalább 50 tanuló gyakorlati képzését szervezték a tanulószervezés-rendszer keretei között.
- c) *Az intézmények, illetve a szakképesítések kiválasztásánál* az OSAP-adatszolgáltatás keretében kapott információkat vettük alapul: az intézmények által beküldött adatok alapján határoztuk meg azoknak a szakképesítéseknek a jegyzékét, amelyekkel kapcsolatban kértük a konkrét véleményt. Olyan szakképesítéseket választottunk ki, – az NSZFI-ben nyilvántartott adatbázis alapján –, amelyekből legalább két képzést indítottak (iskolák és/vagy felőttképzési intézmények).
- d) *A kiválasztás eredményeként* a két kutatási szakaszban összesen 670 intézményt, - ezen belül 245 szakképző iskolát, és 425 felőttképzési intézményt - határoztunk meg, melyekben összesen 128 szakképesítés megszerzésére irányuló képzést folytattak.

3. A vizsgálat módja, és tartalma

A vizsgálati célkitűzéseknek megfelelően *a véleménykérés három intézménycsoportra terjedt ki*: mindkét vizsgálati szakaszban kértük a felőttképzési és a szakképzési intézmények véleményét, a második szakaszban pedig külön kértük a munkaadók OKJ-ről alkotott véleményét is.

Az intézmények vezetőit *postai úton, és e-mailben küldött levélben kértük fel* a vizsgálatban való részvételre, melyhez a két intézmény-típusnak megfelelő különböző kitöltési útmutatót mellékelünk.

A válaszadás önkéntes volt, amely azt jelentette, hogy a négy rész-kérdőívre külön-külön lehetett válaszolni. Ebből is adódott, hogy a beérkezett rész-kérdőívek száma különböző volt.

A képzési intézmények azonos kérdőíveket kaptak, mely négy témakörben, négy rész-kérdőívet tartalmazott, ezen belül viszont a *központi programra vonatkozó rész-kérdőív kitöltése a felőttképzési intézmények számára nem volt kötelező*. Mint már említettük a második vizsgálati szakaszban nem kértünk véleményt az áttérés megítéléséről, viszont külön kérdeztük a moduláris szerkezet megítélését.

A munkaadók egy rövid, csak nekik szóló kérdőívet kaptak a második vizsgálati szakaszban, a vizsgálati felkéréssel.

A kérdésekre háromféle: eldöntendő (igen, nem), vagy alternatív (több kérdésre is egyidejűleg), vagy minősítő (1-5-ig „osztályozott”) választ lehetett adni.

Ugyanakkor kiegészítő szöveges vélemény/megjegyzés kifejtésére is lehetőséget adtunk, sőt kértük, hogy amennyiben 3-as, v. gyengébb minősítést adnak, akkor azt indokolják, ne csak „osztályozzanak”. (Erre a véleményre külön hagytunk „helyet” a kérdőíven.

Hangsúlyoztuk, hogy azért is igényeljük az érdemi (indokolt) véleményt, mert így megalapozottabbak lehetnek az esetleg szükséges változtatások, a válaszadók azoknak aktív résztvevői lehetnek.

A kérdőívek témaköreit az alábbi táblázat foglalja össze:

3.1. táblázat - Az OKJ vizsgálat kérdőíveinek tartalma

A kérdőívek tartalma			
1.	I. vizsgálati szakasz Vélemény az áttérés sikerességéről	1.	A szakmai információkat milyen forrásból szerezték?
		2.	Igénybe vették-e az NSZFI/külső szakértő tanácsadását?
		3.	Mit tekintett problémának/segítségnek a felkészülésben?
2.	I. és II. vizsgálati szakasz Vélemény az SZVK általános előírásairól	4.	A szakképesítés munkaterületének rövid leírásáról
		5.	Az elmélet és a gyakorlat arányáról
		6.	A taneszköz-jegyzék megfelelőségéről
3.	I. és II. vizsgálati szakasz Vélemény az adott szakképesítés szakmai-, és vizsgakövetelményeiről	7.	A szakképesítés szakmai követelményeiről, ezen belül a feladatprofilról, a szakmai ismeretekről, és a szakmai készségekről
		8.	A személyiségtulajdonságok meghatározásáról, ezen belül a személyes, társas, és módszerkompetenciákról
		9.	Vélemény a vizsgakövetelményekről, ezen belül az írásbeli, a szóbeli, a gyakorlati tételek és az SZVK összhangjáról, ill. a tételek egyértelműségéről
4.	I. és II. vizsgálati szakasz Vélemény a központi program helyi adaptációjának tapasztalatairól	10.	A központi dokumentumok helyi adaptációja során milyen módszereket alkalmaztak?
		11.	A központi program értékelése a tananyagelemek, a feladatkompetenciák, valamint a társas-, személyes-, és módszerkompetenciák vonatkozásában
		12.	Az oktatáshoz-képzéshez szükséges személyi, és tárgyi feltételek értékelése az alkalmazott taneszközök, a még szükséges taneszközök vonatkozásában
5.	I. és II. vizsgálati szakasz Vélemény a modulrendszerű képzés alapelemeiről	13.	Hogyan ítélik meg a modulrendszerű képzés szabályozását?
		14.	Hogyan ítélik meg a moduláris rendszerű vizsgákat?
		15.	Folytatnak-e helyi tartalmi-szervezeti fejlesztést a moduláris rendszerű képzés hatékonyabb megvalósítására?
6.	II. vizsgálati szakasz Munkaadók véleménye az új szakképesítési rendszerről és az OKJ-ról	16.	Hogyan ítéli meg a moduláris felépítésű szakképesítési rendszert?
		17.	Hogyan ítéli meg a modulrendszerű képzés alapelveit, annak gyakorlati megvalósíthatóságát?
		18.	Hogyan ítélik meg a moduláris rendszerű vizsgákat?

A táblázatból látható, a kérdőívek a vizsgálat két szakaszában részben azonos, részben különböző témakörökre irányultak. Így

- a) az első szakaszban mértük az áttérés feltételeit, annak „sikerességét” (lásd: III. melléklet - I. kérdőív);

b) mindkét szakaszban vizsgáltuk

- a szakképesítések szakmai és vizsgakövetelményei általános előírásainak megítélését (munkaterület leírása, elmélet-gyakorlat aránya, taneszközök jegyzéke – *lásd: III. melléklet – 2. kérdőív*), illetve
- a szakképesítések szakmai és vizsgakövetelményeinek tartalmi előírásait (feladatprofil, szakmai ismeret, szakmai készség, személyiség- társas- és módszerkompetenciák), illetve a vizsgakövetelmények és a szakmai követelmények összhangját (*III. melléklet – 3. kérdőív*);
- a szakképesítésekhez kiadott központi programok bevalását (dokumentum megítélése, feltételrendszer leírása), melyet a *felnőttképzési intézményektől nem kértük „kötelezően”*, csak abban az esetben, ha azt alkalmazták, és voltak már tapasztalataik. (*III. melléklet – 4. kérdőív*);
- a modulrendszerű képzés alapelemeiről (*III. melléklet – 5. kérdőív*);
- a munkaadóktól az új szakképesítési rendszer, illetve az OKJ megítéléséről (*III. melléklet 6. kérdőív*). A munkaadóktól a vizsgálat második szakaszában kértünk véleményt.

Az 1-5. témakörök/kérdőívek vizsgálati célcsoportjai tehát a *szakképzési és felnőttképzési intézmények voltak*, a 6. témakörnél/kérdőívénél a *munkaadók*.

A táblázatból az is kitűnik, hogy a képző intézmények számára a két vizsgálati szakaszban összesen 15 témakörben tettünk fel kérdéseket, ezen kívül érdeklődtünk a munkaadóknál összesen 3 témakörben.

Azon szakképesítések (és a hozzájuk tartozó OKJ-számok) jegyzékét, melyekre az 1. és a 2. vizsgálati szakaszban legalább két válasz érkezett, - és így a válaszok feldolgozásra kerültek -, az *I. melléklet* tartalmazza.

Az 1. és 2. vizsgálati szakaszban közreműködött iskolák és felnőttképzési intézmények jegyzékét a *II. melléklet* tartalmazza.

4. A vizsgálatok eredményei

4.1. A visszaérkezett kérdőívek megoszlása

A két vizsgálati szakaszban megkeresésünkre összesen 258 intézmény küldött vissza kitöltött kérdőívet, összesen 128 szakképesítésre. Ez ugyanakkor több kitöltött kérdőívet jelent összességében, mint az intézmények száma – ez kitűnik a táblázatokban bemutatott feldolgozásokból –, mivel egy-egy intézmény több kérdőívet is kitölthetett, ha több szakképesítésre megszerzésére irányuló képzést folytatott, illetve kitöltött/megválaszolt rész kérdőívet is visszaküldhetett.

Azokat a szakképesítéseket dolgoztuk fel, melyekre az intézményektől kettőnél több válasz érkezett, ilyen szakképesítés 112 db volt (lásd: *I. melléklet*).

A két vizsgálat válaszait az alábbi csoportosításban rendeztük:

- a) az adat-típusú válaszok összesítését kérdésenként, a két vizsgálati szakaszra együtt adtuk meg, ezen belül külön-külön a szakképzési és a felnőttképzési intézmények „osztályzatait”, és külön az összes válaszból képzett átlag-osztályzatot. Az egyes osztályzatok százalékarányát is megadtuk az összes válaszhoz viszonyítva. A „nem válaszolt”-ak számát és százalékarányát is feltüntettük.
- b) a szöveg-típusú válaszok összesítését szintén kérdésenként tettük meg, azon belül a válaszokat csoportosítottuk általános megjegyzést, és konkrét észrevételt tartalmazó, illetve támogató és bíráló típusúakra.

A megküldött kérdőívek eloszlását az alábbi táblázat szemlélteti.

A visszaküldött kérdőívek megoszlása kérdőív típusonként			
	Összesen	Felnőttképzési intézmények	Szakképzési intézmények
1. Vélemény az áttérés sikerességéről	116	79	37
2. Vélemény az SZVK általános előírásairól -	370	194	176
3. Vélemény a szakképesítés szakmai követelményeiről	359	186	173
4. Vélemény a központi program helyi adaptációjáról	202	46	156
5. Vélemény a modulrendszerű képzés alapelemeiről	186	65	121
6. Munkaadói vélemény az új szakképesítési rendszerről	23	-	-
Összesen: intézmények + munkaadók	1256	570	663

***Jelen összefoglalóban** a vizsgált témakörök kérdéseire kapott válaszok korábbi elemzéseit foglaljuk össze, részletesebben a mindkét vizsgálati szakaszban szerepelt 2-6. témaköröket, melyek együttes összefoglalására még eddig nem került sor.*

4.2. Az áttérés értékelése

Az áttérési folyamat értékelését a vizsgálat 1. szakaszában kértük, melynek keretében *három kérdéskörben érdeklődtünk*. (lásd: III. Melléklet – 1. kérdőív)

- Egyrészt: *milyen információs forrásokat vettek igénybe* az intézmények, beleértve az NSZFI tanácsadását, esetleg külső szakértő segítségét?
- Másrészt: *mi jelentette a legnagyobb segítséget?*
- Végül: *mi okozta az áttérés során a legnagyobb problémát?*

Az adat-típusú válaszok számát és százalékos megoszlását az 1. táblázat tartalmazza. A szöveges válaszokat is figyelembe véve az értékelés az alábbiakat mutatta.

4.2.1. Vélemény az információs forrásokról

Az információs források igénybevételével kapcsolatos kérdésekre összesen 116 intézmény válaszolt. Az erre vonatkozó válaszok *általános jellemzője*, hogy a különböző információforrásokat közel *azonos mértékben vették igénybe* az iskolák, és a felnőttképzési intézmények. (Az eltérés a két csoport azonos információ-forrásokra adott válasz-arányai között 10 százalékon belül volt.)

A) Kiemelésre érdemes, hogy a különböző információs források között mindkét intézménycsoport válaszai szerint *meghatározó arányú volt az NSZFI által nyújtott szóbeli és írásbeli tájékoztatás* (rendezvények és kiadványok): együttesen – kerekítve – 42%. (Az iskolák nagyobb arányban vették igénybe az Intézet tájékoztatásait (48%), de a felnőttképzési intézményeknél is meghatározó fontosságú volt (39 %).
E kérdésre több választ is lehetett adni.

B) Szintén lényeges jellemző, hogy az NSZFI tanácsadását a két intézménycsoportból válaszoló 113 intézmény mintegy *kétharmada* (64,6%) vette igénybe. E vonatkozásban azonban *az iskolák és a felnőttképzési intézmények között viszonylag nagy különbség* volt (iskolák: 78%; felnőttképzési intézmények: 58 %). (A felnőttképzési intézmények viszonylag alacsonyabb igénybevételi arányának egyik lehetséges oka az, hogy a felnőttképzési programok tervezésében és megvalósításában még ajánlasként sem szükséges figyelembe venni a központi programok tartalmát, tehát nagyobb az intézmények önállósága).

4.2.2. Vélemény a felkészülésről

A) Az intézmények *összességében* – viszonylag jó egyezéssel – úgy ítélték, hogy számukra a legnagyobb segítséget a felkészülésben – csökkenő sorrendben

- a tájékoztatók, és továbbképzések,
- a tanárok, szakoktatók szakmai tudása,
- a szakanyagok, szakirodalom,
- az NSZFI tanácsadó tevékenysége,
- más intézmény tapasztalata, illetve
- külső szakértő igénybe vétele jelentette.

E kérdésre több választ is lehetett adni.

- B)** A felkészülés problémáit a két intézménycsoport szinte teljesen azonosan ítélte meg.
- A legnagyobb nehezítő tényezőnek az *új rendszerben való gyakorlatlanságot* (30%), és az *új rendszerű vizsgák rendszerének* bevezetését jelölték meg (30%, illetve 24%).
 - Az ellentmondó információk aránya nem érte el a 20 százalékot, és érdekes, hogy a két intézménytípus véleménye ebben a kérdésben szinte teljesen azonos volt (átlagosan 18,49%; iskolák 18,45%; felnőttképzési intézmények 18,52%).
 - Reálisnak minősíthető, - és a további fejlesztéseket is indokolja -, a szakmai anyagok érthetőségére (11,3%), valamint a tanárok nem megfelelő felkészültségére (12,7%) vonatkozó értékelés.

E kérdéscsoportra több választ is lehetett adni.

4.2.1. táblázat Információs források igénybevétele (csökkenő sorrendben)

A szakmai információ-források megoszlása		
	Összesen	%
Jogszabályokból	107	26,82
NSZFI továbbképzési rendezvényéből	90	22,56
NSZFI kiadványból	77	19,30
Más szervezet továbbképzési rendezvényéből	41	10,28
Kamara által szervezett rendezvényből	38	9,52
Más szervezet által kiadott kiadványból	26	6,52
Kamarai kiadványból	20	5,00
Összesen	399	100,00
Az NSZFI tanácsadásának igénybevétele		
	Összesen	%
Igen	73	64,6
Nem	40	35,4
Összesen	113	100,0
A felkészülés problémájának megoszlása		
	Összesen	%
Az új rendszerben való gyakorlatlanság	87	29,79
Az új rendszerű vizsgáztatás	70	23,97
Ellentmondó információk	54	18,49
A tanárok nem megfelelő felkészültsége a modulrendszerű oktatásra	37	12,67
A szakmai anyagok érthetősége	33	11,30
A továbbképzések színvonala	11	3,78
Összesen	292	100,00
A segítségadás mértékének megoszlása		
	Összesen	%
Tájékoztatások, továbbképzések	72	24,91
Az intézmény tanárainak (szakoktatóinak) szakmai tudása	61	21,11
Szakanyagok, szakirodalom	54	18,69
NSZFI tanácsadó tevékenység	44	15,22
Más intézmény tapasztalata	39	13,49
Külső szakértő igénybevétele	10	3,46
Kamarai segítség	9	3,12
Összesen	289	100,00

4.3. Vélemény az SZVK általános előírásairól

A tartalmi vizsgálat első rész-kérdőíve (lásd: III. melléklet – 2. kérdőív) lényegében *három kérdéskörben érdeklődött az intézmények véleményéről*:

- *egyrészt a szakképesítés munkaterületének leírásáról* (2.1.1.-2.1.3. kérdések), ezen belül
 - a munkaterület leírás egyértelműségéről, és korszerűségéről, valamint
 - az új tartalomnak a képzési programban való megvalósíthatóságáról;
- *másrészt az elmélet-gyakorlat arányáról* (2.2.1.-2.2.3. kérdések), ezen belül
 - megfelelő, v. valamelyik elemét csökkenteni/növelni szükséges-e;
- *végül a képzési feladatok teljesítéséhez szükséges eszközök és felszerelések megfelelőségéről* (2.3.1.-2.3.3. kérdések), ezen belül
 - hasznos újítás - e és szakmailag megfelelő a jegyzék, illetve
 - az eszköz-előírások teljesíthetőek-e.

Ennek a kérdőívnek a kérdései lényegében osztályzat-típusú választ igényeltek, melyeket szöveges indoklással lehetett kiegészíteni (közepes, vagy rosszabb „osztályzat” esetén), vagy külön szöveges megjegyzést lehetett csatolni.

4.3.1. A szakképesítés munkaterület leírásának értékelése

A szakképesítések szakmai és vizsgakövetelményeiben szereplő munkaterület-leírásra vonatkozóan két kérdést tettünk fel. Egyrészt választ kértünk arra, hogy munkaterület leírása egyértelmű-e, másrészt arra, hogy a munkaterület-leírás tartalma korszerű-e. (III. melléklet – 2. kérdőív – 2.1.1.-2.1.2. kérdés)

4.3.1.1. Az SZVK munkaterületre vonatkozó adat-típusú válaszok összegzése

- a) A két vizsgálatban – a szakképzési és a felnőttképzési intézmények véleményét együtt tekintve – összesen 374-374 *osztályzat-típusú választ* kaptunk a két kérdésre, amelyek összesen 112 szakképesítésre vonatkoztak.
- b) A kiértékelés szerint a szakképesítések munkaterület-leírás tartalmának *egyértelműségét és korszerűségét* - a két vizsgálatban, a két intézménytípus véleményét együtt tekintve -, az ötfokozatú skálán egyaránt *4,1-4,1 osztályzatra értékelték*.
- c) A munkaterület-leírás egyértelműsége a két vizsgálatban *együttesen 4,1 értékű osztályzatot* kapott, a felnőttképzési intézmények alacsonyabbra (4,0), a szakképzési intézmények magasabbra értékelték (4,3).

4.3.1.1. táblázat – A munkaterület-leírás egyértelmű

OKJ I. és II. monitoring									
Intézmények	Átlag	Osztályzatok (db)						Nem válaszolt	Összesen
		1	2	3	4	5			
Felnőttképzési intézmények	4,0	5	4	40	91	56	1	197	
Szakképzési intézmények	4,3	0	3	22	74	75	3	177	
Összes válasz	4,1	5	7	62	165	131	4	374	
Összesen (%)		1,3	1,9	16,6	44,1	35,0	1,1	100	

A 4-es és 5-ös osztályzatok aránya együttesen majdnem 80 százalék (79,1%), a közepes vagy gyengébbek aránya meghaladta majdnem 20 százalék volt (19,8%). (ld.: 4.3.1.1. táblázat)

- d) A munkaterület-leírás korszerűsége a két vizsgálatban együttesen 4,1 értékű osztályzatot kapott, a felnőttképzési intézmények alacsonyabbra (4,0), a szakképzési intézmények magasabbra értékelték (4,2).

A 4-es és 5-ös osztályzatok aránya együttesen majdnem 80 százalék (79,1%), a közepes vagy gyengébbek aránya meghaladta közel 20 százalék volt (19,8%) (ld.: 4.3.1.2. táblázat)

4.3.1.2. táblázat – A munkaterület-leírás korszerű

OKJ I. és II. monitoring									
Intézmények	Átlag	Osztályzatok (db)						Nem választott	Összesen
		1	2	3	4	5			
Felnőttképzési intézmények	4,0	5	4	40	91	56	1	197	
Szakképzési intézmények	4,3	0	3	22	74	75	3	177	
Összes válasz	4,1	5	7	62	165	131	4	374	
Összesen (%)		1,3	1,9	16,6	44,1	35,0	1,1	100	

A két kérdésre kapott adat-típusú véleményeket, a két vizsgálati szakaszra külön-külön részletezve, szakképzési és felnőttképzési intézmények szerinti bontásban az I. melléklet tartalmazza.

4.3.1.2. Az SZVK munkaterületre vonatkozó szöveges válaszok összegzése

- a) A munkaterület leírásához összesen 52 szakképesítéshez tettek összesen 81 szöveges megjegyzést.

Az egyes szakképesítésekhez tett megjegyzések száma 1-8 között mozgott, háromnál több megjegyzést tettek az élelmiszer-vegyiáru eladó, a marketing és reklámüg्यintéző, a pincér, és a vendéglátó-eladó szakképesítésekhez.

- b) Az **általános jellegű** – nem közvetlenül a szakképesítés munkaterületére vonatkozó – megjegyzések száma 19, melyből támogató volt 2 (10%), bírálatot jelzett 15 (80%), és javaslatot tett 2 (10 %).

Általános jellegű és a **konkrét szakképesítésre** vonatkozó megjegyzések száma 62, melyből támogató volt három (5%), bírálatot jelzett 48 (77%), és javaslatot tett 11 (18%).

- c) Az **általános jellegű támogató** megjegyzések az SZVK-kra vonatkozóan kiemelték a szerkezet, az átláthatóság előnyét, a gyakorlati használhatóságot, valamint a tartalom megfelelőségét. (élelmiszer-,vegyiáru-eladó, érintésvédelmi szabványossági felülvizsgáló)

A szakképesítésekre vonatkozó **konkrét támogató** megjegyzések kiemelték a munkaterület leírásának egyértelműségét, „életszerűségét”, a gyakorlatban való megvalósíthatóságot.

(Pl. idegenvezető, marketing- és reklámüg्यintéző, szociális gondozó és ápoló)

- d) Az **általános jellegű bíráló** megjegyzések az új tartalom, valamint a szakmai és vizsgakövetelmények megvalósításához szükséges nagyobb segítséget hiányolta, beleértve a tanári továbbképzést, a minta vizsgafeladatokat, az új tankönyveket; más oldalról felhívták a figyelmet az új követelmények magasabb szintjére, melyek teljesítéséhez a tanulók részéről nagyobb közismereti tudás szükséges.

(Pl. gazdasági informatikus, kereskedelmi ügyintéző, marketing- és reklámügyintéző, személyügyi gazdálkodó és fejlesztő, vendéglátó eladó, villanyszerelő)

- e) *A szakképesítésekre vonatkozó konkrét bíráló megjegyzések egy-egy csoportja*
- ea) a munkaterület-leírást *túlzottan általánosnak* tartja
(Pl. bérügyintéző, bútor- és lakástextil-eladó);
 - eb) a munkaterület-leírásban foglalt szakmai területek között *ellentmondást, átfedéseket* jelez, melyek a képzési program megvalósításában nehézséget okoznak
(Pl. burkoló, épületfalazó kőműves, fakitermelő, logisztikai ügyintéző, pincér, stb.);
 - ec) a munkaterület-leírásban foglalt, vagy abból következő szakmai kompetenciák szükségességét vitatja, illetve átfedést jelez más szakképesítések munkaterületeinek kompetencia-tartalmával.
(Pl. élelmiszer- és vegyiáru eladó, fakitermelő, ipari olaj- és gáztüzelőberendezés kezelője, sportedző, szállodai szobaasszony, takarító, társadalombiztosítási ügyintéző).
- f) *Az általános jellegű javaslatokból* kiemelésre érdemesek azok, melyek felhívják a figyelmet, hogy a moduláris rendszer folyamatos funkcionálásához az iskolának szakítani kell a hagyományos tantárgyi szerkezettel, ugyanakkor a tanárok részéről szükséges magasabb szintű szakmai-módszertani felkészültségre. (Pl. marketing- és reklámügyintéző)
- g) *A szakképesítésekre vonatkozó konkrét javaslatok* alapvetően a munkaterület pontosabb leírását igényelték, részben tartalmilag (Pl. szakmaspecifikusabb bővítés, modul-tartalmak változtatása, stb.), részben mennyiségileg (több konkrét példa megadása).
(Pl. CNC-forgácsoló, élelmiszer- és vegyiáru eladó, épületfalazó kőműves, irodai asszisztens, kazángépész, kazánkezelő, kisteljesítményű kazánfűtő, műszakicikk-eladó, sportedző, társadalombiztosítási és bérügyi szakelőadó, tb. ügyintéző stb.)

4.3.2. A szakmai és vizsgakövetelményben foglalt elmélet-gyakorlat arány megfelelése

A szakképesítések szakmai és vizsgakövetelményeiben szereplő elmélet-gyakorlat arányra vonatkozóan három kérdést tettünk fel. Egyrészt, együttesen kértük az arány megfelelését osztályozni (ötfokozatú skálán), ugyanakkor külön-külön is kértük megjelölni, hogy az elmélet, illetve a gyakorlat arányán hány százalékkal változtatna. (E vonatkozásban 10 százalékpont változtatást 1-essel kértünk jelölni, és így tovább: 20%=2-es, stb. (lásd: III. melléklet – 2. kérdőív – 2.1.-2.2. kérdés)

4.3.2.1. Az elmélet-gyakorlat arányra vonatkozó adat-típusú válaszok összegzése

- a) A két vizsgálatban – a szakképzési és a felnőttképzési intézmények véleményét együtt tekintve – összesen 177+197=374 osztályzat-típusú választ kaptunk az elmélet-gyakorlat arányának megfelelésére, amelyek összesen 112 szakképesítésre vonatkoztak.
- b) Az elmélet-gyakorlat arányának megfelelését a válaszadók - a két vizsgálatot együtt tekintve -, átlagosan 4,1-re osztályozták, a két intézménycsoport közötti osztályzat-különbség 0,2 volt mindkét vizsgálatban a szakképzési intézmények „javára”.
- c) *A felnőttképzési és a szakképzési intézmények több mint háromnegyede (76,2%)* ítélte megfelelőnek az elmélet és gyakorlat arányát.

Ez az arány külön-külön is hasonló volt: felnőttképzési intézmények 75,1%; szakképzési intézmények 77,4% (ld. 4.3.2.1. táblázat)

Érdekes, hogy az elmélet, illetve a gyakorlat arányának 10 százalékkal történő növelését közel azonos arányban kívánták a válaszadók (elmélet: 32,4%; gyakorlat: 34,2%), és a két intézménycsoport közötti különbség sem volt számottevő (elmélet: 6,5%; gyakorlat: 5,9%).

4.3.2.1. táblázat – Az elmélet és gyakorlat aránya megfelelő

OKJ I. és II. monitoring								
Intézmények	Átlag	Osztályzatok (db)						
		1	2	3	4	5	Nem válaszolt	Összesen
Felnőttképzési intézmények	4,0	6	11	29	78	70	3	197
Szakképzési intézmények	4,2	0	7	28	59	78	5	177
Összes válasz	4,1	6	18	57	137	148	8	374
Összesen (%)		1,6	4,8	15,2	36,6	39,6	2,1	100

4.3.2.2. Az elmélet-gyakorlat arány megfelelőségére vonatkozó szöveges válaszok összegzése

- a) Az elmélet-gyakorlat arányának megfelelőségéhez összesen 57 szakképesítéshez tettek összesen 97 szöveges megjegyzést.
Az egyes szakképesítésekhez tett megjegyzések száma 1-6 között mozgott, háromnál több megjegyzést tettek az élelmiszer-vegyiáru eladó, a marketing és reklámügyintéző, a pincér, a társadalombiztosítási ügyintéző, az utazási ügyintéző, és a villanyszerelő szakképesítésekhez.
- b) Az elmélet-gyakorlat arányának megítélésében a szöveges vélemények mindegyike konkrét szakképesítésre vonatkozott.
A véleményekben több mint 30 százalékos arányban (32%) értettek egyet a szakmai és vizsgakövetelményben rögzített elmélet-gyakorlat aránnyal (31 vélemény).
(Pl. élelmiszer-vegyiáru eladó, gázfogyasztóberendezés- és csőhálózatszerelő, informatikai hálózat-telepítő és üzemeltető, irodai asszisztens, kereskedelmi ügyintéző, marketing és reklámügyintéző, logisztikai ügyintéző, nyilvántartási és okmányügyintéző, óvodai dajka, szárazépítő, stb.)
- c) A konkrét változtatást igénylő vélemények többsége (összesen 32 vélemény) a gyakorlat arányának emelését szorgalmazta, általában indoklással, többször az elmélet határozott igényű csökkentésével; egy részük konkrét mértékeket is megjelölt az emelésre, illetve a csökkentésre
(Pl. bolti pénztáros, gépgyártástechnológiai technikus, idegenvezető, kazánkezelő, szobafestő, stb.)
- d) Az elmélet arányának növelését összesen négy vélemény szorgalmazta, egy részük az előképzettség növelésének (Pl. felzárkóztatás) formájában.
(Pl. CNC-forgácsoló, hűtő- és klímaberendezés-szerelő, karbantartó)
- e) A vélemények egy része komplex módon elemezte az elmélet és a gyakorlat arányának összefüggését. Így többek között azt, hogy az elméleti képzést nem lehet szembe állítani a gyakorlattal; többen rámutattak, hogy nem az elmélet arányának növelésére van szükség, hanem esetenként az óraszám kevés a tananyag elsajátításához, mert az elméleti ismeretek

tanulása általában nehezebb, mint a gyakorlati; és voltak vélemények, melyek az elméleti képzést a gyakorlatba ágyazottan kívánták megoldani.

(Pl. épületfalazó kőműves, pincér - idegen nyelv!)

- e) *A gyakorlati képzéssel kapcsolatban többen hangsúlyozták a megfelelő felszereltségű, minőségű gyakorlóhely fontosságát (Pl. bútor- és lakástextil-eladó); ugyanakkor azt is, hogy a gyakorlat tartalmának a minősége jelentősen befolyásolja a megszerzendő szakmai tudást (Pl. kazán gépész, kazánkezelő, motorfűrészes-kezelő, stb.).*

Lényegesnek ítélték továbbá az a megjegyzés, hogy a gyakorlat növelése nem jelenti feltétlenül a szakmai képzettség növekedését, abban az esetben, ha a gazdálkodó szervezet nem a szakmai és vizsgakövetelményeknek megfelelő képzést folytatja, hanem a vállalat napi érdekeinek rendelik alá a tanulók gyakorlatát (Pl. élelmiszer-vegyiáru eladó).

4.3.3. A taneszköz-jegyzék megfelelőségének értékelése

A szakképesítések szakmai és vizsgakövetelményeiben szereplő taneszköz-jegyzékre vonatkozóan három kérdést tettünk fel. Választ kértünk arra, hogy taneszköz-jegyzék meghatározása hasznos újítás-e, a taneszköz-jegyzék szakmailag megfelelő-e, valamint, hogy a taneszköz-jegyzékben foglalt eszközök előírása teljesíthető feltétel-e, illetve az intézmény milyen taneszközöket használ (lásd. III. melléklet – 2. kérdőív – 2.3 kérdés).

4.3.3.1. Az SZVK taneszköz-jegyzékre vonatkozó adat-típusú válaszok összegzése

- a) A két vizsgálatban – a szakképzési és a felnőttképzési intézmények véleményét együtt tekintve – összesen 374-374-374 osztályzat-típusú választ kaptunk a három kérdésre, amelyek összesen 112 szakképesítésre vonatkoztak.
- b) A kiértékelés szerint a három kérdést - a két vizsgálatban, a két intézménytípus véleményét együtt tekintve -, az ötfokozatú skálán 4,0-4,0-3,9 osztályzatra értékelték.
- c) A taneszköz jegyzék meghatározása hasznos újítás kérdés a két vizsgálatban együttesen 4,0 értékű osztályzatot kapott, a felnőttképzési intézmények alacsonyabbra (3,9), a szakképzési intézmények magasabbra értékelték (4,2).
A 4-es és 5-ös osztályzatok aránya együttesen 72,5 százalék, a közepes vagy gyengébbek aránya meghaladta a 25 százalékot (25,7%). (ld.: 4.3.3.1. táblázat)

4.3.3.1. táblázat – A taneszköz-jegyzék hasznos újítás

OKJ I. és II. monitoring								
Intézmények	Átlag	Osztályzatok (db)						Összesen
		1	2	3	4	5	Nem válaszolt	
Felnőttképzési intézmények	3,9	9	4	47	78	58	1	197
Szakképzési intézmények	4,2	2	3	31	60	75	6	177
Összes válasz	4,0	11	7	78	138	133	7	374
Összesen (%)		2,9	1,9	20,9	36,9	35,6	1,9	100

- d) A taneszköz-jegyzék szakmai megfelelősége a két vizsgálatban együttesen 4,0 értékű osztályzatot kapott, a felnőttképzési intézmények alacsonyabbra (3,9), a szakképzési intézmények magasabbra értékelték (4,1).

A 4-es és 5-ös osztályzatok aránya együttesen 75,3 százalék, a közepes vagy gyengébbek aránya kevesebb, mint negyede volt a válaszoknak (24,7%) (ld.: 4.3.3.2. táblázat)

4.3.3.2. táblázat – A taneszköz-jegyzék szakmailag megfelelő

OKJ I. és II. monitoring								
Intézmények	Átlag	Osztályzatok (db)						
		1	2	3	4	5	Nem válaszolt	Összesen
Felnőttképzési intézmények	3,9	8	11	35	86	56	1	197
Szakképzési intézmények	4,1	2	8	27	73	63	4	177
Összes válasz	4,0	10	19	62	159	119	5	374
Összesen (%)		2,7	5,1	16,6	42,5	31,8	1,3	100

- e) A taneszköz-jegyzékben foglalt eszközök előírása teljesíthető feltétel kérdésre a két vizsgálatban együttesen 3,9 értékű osztályzatot kapott, a felnőttképzési intézmények alacsonyabbra (3,8), a szakképzési intézmények magasabbra értékelték (4,1). A 4-es és 5-ös osztályzatok aránya együttesen 70 százalék, a közepes vagy gyengébbek aránya megközelítette a 30 százalékot (28,6%).(ld.: 4.3.3.3. táblázat)

4.3.3.3. táblázat – A taneszköz-jegyzékben foglalt eszközök előírása teljesíthető feltétel

OKJ I. és II. monitoring								
Intézmények	Átlag	Osztályzatok (db)						
		1	2	3	4	5	Nem válaszolt	Összesen
Felnőttképzési intézmények	3,8	11	12	43	78	53	0	197
Szakképzési intézmények	4,1	1	6	34	71	60	5	177
Összes válasz	3,9	12	18	77	149	113	5	374
Összesen (%)		3,2	4,8	20,6	39,8	30,2	1,3	100

A három kérdésre kapott adat-típusú véleményeket, a két vizsgálati szakaszra külön-külön részletezve, szakképzési és felnőttképzési intézmények szerinti bontásban a ...melléklet tartalmazza.

4.3.3.2. Az SZVK taneszköz-jegyzékre vonatkozó szöveges válaszok összegzése

- a) A taneszköz-jegyzék megfelelőségéről összesen 65 szakképesítéshez tettek összesen 84 szöveges megjegyzést.
Az egyes szakképesítésekhez tett megjegyzések száma 1-5 között mozgott, háromnál több megjegyzést tettek a CNC forgácsoló, az élelmiszer és vegyiáru-eladó, a marketing és reklámügyműintéző, és a pincér szakképesítésekhez.
- b) *Az általános jellegű* – nem közvetlenül a szakképesítés taneszköz-jegyzékére vonatkozó – megjegyzések száma 16, melyből támogató megjegyzést tett 3 (18,75 %) bírálatot jelzett 10 (62,5%), és javaslatot tett 3 (18,75%).

A **konkrét szakképesítésre vonatkozó megjegyzések** száma 68, melyből támogató volt 6 (8,8%), bírálatot jelzett 44 (64,7%), és javaslatot tett 18 (26,5%).

- c) Az **általános jellegű támogató megjegyzések** a taneszköz-jegyzékkel kapcsolatban azet említik, hogy alapvetően megfelelnek, neki és folyamatosan fejlesztik a jegyzéknek megfelelően az eszközeiket.
(Pl. gépgyártás technológiai technikus, pincér, villanszerelő).
- d) A **szakképesítések taneszköz-jegyzékére vonatkozó konkrét támogató megjegyzést megfogalmazó megjegyzések** a segédlet elfogadhatóságát, és hasznosságát említik, valamint hogy a segédlet tartalmazza a képzéshez szükséges minimális eszközigényt.
(Pl. épületfalazó kőműves, élelmiszer- és vegyiáru-eladó, utazás ügyintéző, vendéglátó eladó, veszélyesáru-ügyintéző, vízvezeték- és vízkészülék-szerelő).
- e) Az **általános jellegű bíráló megjegyzések** a taneszköz-jegyzék meghatározásnál a darabszámot hiányolták, az előírások teljesíthetlenségét, valamint azt, hogy az eszközjegyzék nem újítás.
(Pl. CNC-forgácsoló, bútor- és lakástextil-eladó, gázfogyasztó berendezés- és csőhálózat-szerelő, gyorséttermi- és étel-eladó, kozmetikus, szállodai szobaasszony).
- f) A szakképesítésekre vonatkozó **konkrét bíráló megjegyzések** egy-egy csoportja
- fa) túlzónak, illetve feleslegesnek tartja az eszközjegyzékben foglaltakat
(Pl. CNC-forgácsoló, panziós, falusi vendéglátó, központi fűtés- és csőhálózat-szerelő, társadalombiztosítási és bérügyi szakelőadó);
- fb) konkrét jegyzék elemek megfogalmazását túl általánosnak tartja
(Pl. CNC-forgácsoló, kőműves, közbeszerzési referens, marketing- és reklámügyintéző, pincér, protokoll ügyintéző);
- fc) a jegyzéket hiányosnak tartja, és konkrét javaslatot tesz a kiegészítésre
(Pl. adótanácsadó pincér,).
- fd) a szakképesítés taneszköz-jegyzékének egyes elemeit kifogásolja, amelyekre a képzésnél nincs szükség
(Pl. CNC-forgácsoló, emelőgép-ügyintéző, fakitermelő)
- ff) a szakképesítéshez szükséges eszközök beszerzésével kapcsolatosan említi a képző intézmény anyagi nehézségeit (pl. kozmetikus, ügyintéző titkár)
- g) Az **általános jellegű javaslatot megfogalmazó megjegyzések** esősorban az eszközök rendelkezésre állásának ellenőrzését javasolták (gyakorlat, vagy elmélet helyszínén).
(Pl. gépgyártás technológiai technikus, logisztikai ügyintéző, protokoll ügyintéző).
- h) A **szakképesítések taneszköz-jegyzékére vonatkozó konkrét javaslatot megfogalmazó megjegyzések** leginkább a pontosabb, részletesebb jegyzéket hiányolták és tettek javaslatot a javításra.
(Pl. FAM szerelő, fodrász, gépgyártás technológiai technikus, grafológus, hűtő- és klímaberendezés-szerelő, informatikai hálózattelepítő, karbantartó, irodai asszisztens, marketing- és reklámügyintéző, nemzetközi szállítmányozási ügyintéző, pincér, vendéglátó eladó).

4.3.4. Az alkalmazott taneszközök választékának értékelése

A szakképesítések szakmai és vizsgakövetelményeiben szereplő taneszköz-jegyzékkel kapcsolatosan kértük, hogy az intézmény sorolja fel, milyen eszközöket (Pl.: tankönyvek, stb.) használ az adott szakképesítés megszerzésére irányuló képzés során (III. melléklet – 1. kérdőív – 3.1.-3.2 kérdés). Ezek a válaszok természetesen szöveges jellegűek voltak.

A beérkezett válaszok a következőket mutatták:

a) A használt eszközök felsorolásához összesen 104 szakképesítéshez tettek összesen 278 szöveges megjegyzést.

Az egyes szakképesítésekhez tett *megjegyzések száma* 1-20 között mozgott.

Háromnál több megjegyzést tettek az aranykalászos gazda, bolti pénztáros, CNC forgácsoló, élelmiszer és vegyiáru-eladó, fodrász, idegenvezető, kereskedelmi ügyintéző, kereskedő, boltvezető, kozmetikus, marketing- és reklámügyintéző, növényvédő és méregraktár-kezelő, óvodai dajka, pincér, ruházati eladó, számítástechnikai szoftverüzemeltető, szociális gondozó és ápoló, társadalombiztosítási ügyintéző, utazás ügyintéző, vendéglátó eladó, vendéglős és villanszerelő, szakképesítésekhez.

b) A képzés során használt eszközökkel kapcsolatban 147 válaszban jelöltek meg tankönyvet (52,87%), amelyből 7-en jelöltek meg saját tankönyvet (2,5 %).

(Pl. aranykalászos gazda, grafológus, informatikai hálózattelepítő- és üzemeltető, kereskedelmi ügyintéző, műszaki cikk eladó, ügyintéző titkár, virágbolti eladó, stb.).

c) A képzés során használt eszközökkel kapcsolatban 77 válaszban jelöltek meg jegyzetet (27,6%), amelyből 35-en jelöltek meg saját jegyzetet (12,5 %). A jegyzetek majdnem 50%-a saját jegyzet.

(Pl. gyógyászati segédeszköz forgalmazó, központi fűtés- és csőhálózat-szerelő, motorfűrész-kezelő, fakitermelő, gazdasági informatikus, kozmetikus).

d) A válaszolók közül 57-en jelöltek meg valamiféle saját fejlesztésű eszközt (20,5%).

(Pl. fakitermelő, gyógyászati segédeszköz forgalmazó, informatikai hálózattelepítő- és üzemeltető, központi fűtés- és csőhálózat-szerelő, motorfűrész-kezelő, nemzetközi szállítmányozási ügyintéző, nyomástartóedény-gépész, raktárkezelő, ügyintéző titkár).

4.4. Az SZVK-ban meghatározott feladat- és tulajdonságprofilal kapcsolatos értékelés

A szakképesítések szakmai követelményeire vonatkozóan vizsgáltuk a feladatprofil, az ismeretek és készségek, és a személyiség- társas-, illetve módszerkompetenciák megítélését (III. melléklet – 3. kérdőív).

4.4.1. A feladatprofilra vonatkozó vélemények összegzése

A szakképesítések szakmai és vizsgakövetelményeiben szereplő feladatprofilra vonatkozóan három kérdést tettünk fel. Választ kértünk arra, hogy feladatprofil leírása egyértelmű-e, hogy a feladatprofil tartalma korszerű-e, valamint, hogy okozott-e problémát az új tartalom megvalósítása a képzési programban (III. melléklet – 3. kérdőív – 3.1.3.-3.3.3 kérdés).

4.4.1.1. A feladatprofilra vonatkozó adat-típusú válaszok összegzése

- a) A két vizsgálatban – a szakképzési és a felnőttképzési intézmények véleményét együtt tekintve – összesen 527-527-527 *osztályzat-típusú választ* kaptunk a három kérdésre, amelyek összesen 112 szakképesítésre vonatkoztak.
- b) A kiértékelés szerint a három kérdést - a két vizsgálatban, a két intézménytípus véleményét együtt tekintve -, az ötfokozatú skálán *4,2-4,2-4,0 osztályzatra értékelték*.
- c) A feladatprofil leírása egyértelmű-e c. kérdés a két vizsgálatban *együttesen 4,2 értékű osztályzatot* kapott, a felnőttképzési intézmények alacsonyabbra (4,1), a szakképzési intézmények magasabbra értékelték (4,2).
A 4-es és 5-ös osztályzatok aránya együttesen 82,7 százalék, a közepes vagy gyengébbek aránya meghaladta a 15 százalékot (16,3). (ld.: 4.4.1.1. táblázat)

4.4.1.1. táblázat – A feladatprofil leírása egyértelmű

OKJ I. és II. monitoring								
Intézmények	Átlag	Osztályzatok (db)						
		1	2	3	4	5	Nem válaszolt	Összesen
Felnőttképzési intézmények	4,1	4	17	32	128	112	2	295
Szakképzési intézmények	4,2	0	9	24	98	98	3	232
Összes válasz	4,2	4	26	56	226	210	5	527
Összesen (%)		0,8	4,9	10,6	42,9	39,8	0,9	100

- d) A feladatprofil tartalma korszerű kérdésre a két vizsgálatban *együttesen 4,2 értékű osztályzatot* kapott, a felnőttképzési intézmények alacsonyabbra (4,2), a szakképzési intézmények magasabbra értékelték (4,3) (lásd. 4.4.1.2. táblázat).
A 4-es és 5-ös osztályzatok aránya együttesen 85 százalék, a közepes vagy gyengébbek aránya kevesebb mint 15 százaléka volt a válaszoknak (13,8%).

4.4.1.2. táblázat – A feladatprofil tartalma korszerű

OKJ I. és II. monitoring								
Intézmények	Átlag	Osztályzatok (db)						
		1	2	3	4	5	Nem válaszolt	Összesen
Felnőttképzési intézmények	4,2	5	9	30	135	113	3	295
Szakképzési intézmények	4,3	0	3	26	99	101	3	232
Összes válasz	4,2	5	12	56	234	214	6	527
Összesen (%)		0,9	2,3	10,6	44,4	40,6	1,1	100

- e) Az új tartalom megvalósítása a képzési programban nem okozott szakmai problémát, a két vizsgálatban *együttesen 4,02 értékű osztályzatot* kapott, a felnőttképzési intézmények alacsonyabbra (3,9), a szakképzési intézmények magasabbra értékelték (4,1).
A 4-es és 5-ös osztályzatok aránya együttesen majdnem háromnegyede volt az összes osztályzatnak (73%), a közepes vagy gyengébbek aránya így valamivel több mint egynegyede (25,1%) (ld.: 4.4.1.3. táblázat).

4.4.1.3. táblázat – Az új tartalom megvalósítása nem okozott szakmai problémát

OKJ I. és II. monitoring								
Intézmények	Átlag	Osztályzatok (db)						
		1	2	3	4	5	Nem válaszolt	Összesen
Felnőttképzési intézmények	3,9	6	12	71	113	89	4	295
Szakképzési intézmények	4,1	3	10	30	109	74	6	232
Összes válasz	4,0	9	22	101	222	163	10	527
Összesen (%)		1,7	4,2	19,2	42,1	30,9	1,9	100

A két kérdésre kapott adat-típusú véleményeket, a két vizsgálati szakaszra külön-külön részletezve, szakképzési és felnőttképzési intézmények szerinti bontásban a IV. melléklet tartalmazza.

4.4.1.2. A feladatprofilra vonatkozó szöveges válaszok összegzése

- a) A feladatprofilról *összesen 58 szakképesítéshez* tettek összesen 120 *szöveges megjegyzést*.

Az egyes szakképesítésekhez tett *megjegyzések száma* 1-11 között mozgott, háromnál több megjegyzést tettek az élelmiszer és vegyiáru-eladó, a marketing és reklámüg्यintéző, a gázfogyasztó berendezés- és csőhálózat-szerelő, és a számítástechnikai szoftverüzemeltető szakképesítésekhez.

- b) Az *általános jellegű* – nem közvetlenül a szakképesítés feladatprofiljára vonatkozó – *támogató megjegyzések száma* 20.

A *konkrét szakképesítésre vonatkozó megjegyzések száma* 100, melyből támogató volt 15 (15 %), bírálatot jelzett 68 (68 %), és javaslatot tett 17 (17 %).

- c) *A szakképesítések feladatprofiljára vonatkozó konkrét támogató javaslatot megfogalmazó megjegyzések* a feladatprofil korszerűségét, a munkahelyi elvárásoknak való megfelelését, és egyértelműségét említik.
(pl. CNC-forgácsoló, hegesztő, idegenvezető, marketing- és reklámügyintéző, kereskedő, kereskedelmi ügyintéző, külkereskedelmi üzletkötő, számítástechnikai szoftverüzemeltető, szociális gondozó és ápoló, vendéglátó eladó).
- d) *Az általános jellegű bíráló megjegyzések* a feladatprofil meghatározásnál említették, hogy oktatásszervezési nehézségeket jelentett, nehézkes az értelmezése, teljesen felesleges illetve zavaros valamint, hogy nem elég konkrét illetve gyakran túl általános a fogalmazás. Említették továbbá, hogy az oktató tananyag mélységére nem ad választ, valamint hogy a modulok feladatprofil leírását pontosabban, részletesebben, szakszerűbben kellene meghatározni, mert nem tárgyilagos, több helyen hiányzik a konkrét feladat meghatározása.
(Pl. adótanácsadó, CNC-forgácsoló, élelmiszer- és vegyiáru-eladó, gyorséttermi- és ételadó, pincér, szakács, társadalombiztosítási és bérügyi szakelőadó).
- e) A szakképesítésekre vonatkozó *konkrét bíráló megjegyzések* az alábbiakat említik:
- ea) túl általános a feladatprofil megfogalmazása
(Pl. hirdetési ügyintéző, kőműves, szakács,);
- eb) a feladatprofilban felesleges leírás-részek is vannak.
(Pl. gázfogyasztó berendezés- és csőhálózat-szerelő, gyorséttermi- és ételadó, számítástechnikai szoftverüzemeltető)
- f) A szakképesítések feladatprofiljára vonatkozó *konkrét javaslatot* megfogalmazó megjegyzések leginkább további a feladatprofilba illesztendő illetve törlendő részeket soroltak fel
(Pl. bolti pénztáros, kazángépezés, számítástechnikai szoftverüzemeltető).

4.4.2. A szakmai ismeretekre vonatkozó vélemények értékelése

A szakképesítések szakmai és vizsgakövetelményeiben szereplő szakmai ismeretekre vonatkozóan három kérdést tettünk fel. Választ kértünk arra, hogy a szakmai ismeretek leírása egyértelmű-e, valamint, hogy a szakmai ismeretek tartalma korszerű-e, továbbá, hogy az új tartalom megvalósítása okozott-e problémát a képzési programban (III. melléklet – 3. kérdőív – 3.2.1.- 3.2.3. kérdés).

4.4.2.1. A szakmai ismeretekre vonatkozó adat-típusú válaszok összegzése

- a) A két vizsgálatban – a szakképzési és a felnőttképzési intézmények véleményét együtt tekintve – összesen 527-527-527 *osztályzat-típusú választ* kaptunk a három kérdésre, amelyek összesen 112 szakképesítésre vonatkoztak.
- b) A kiértékelés szerint a három kérdést - a két vizsgálatban, a két intézménytípus véleményét együtt tekintve -, *4,2-4,0-4,0 osztályzatra értékelték.* (ld.: 4.4.2.1. táblázat)
- c) A szakmai ismeretek egyértelműségére vonatkozó kérdés a két vizsgálatban *együttesen 4,2 értékű osztályzatot* kapott, a felnőttképzési intézmények alacsonyabbra (4,1), a szakképzési intézmények magasabbra értékelték (4,2).
A 4-es és 5-ös osztályzatok aránya együttesen majdnem 85 százalék (83,3%) a közepes vagy gyengébbek aránya majdnem elérte a 15 százalékot (14,9%).

4.4.2.1. táblázat – Az SZVK-ban a szakmai ismeretek egyértelműek

OKJ I. és II. monitoring								
Intézmények	Átlag	Osztályzatok (db)						
		1	2	3	4	5	Nem válaszolt	Összesen
Felnőttképzési intézmények	4,1	4	12	33	131	111	4	295
Szakképzési intézmények	4,2	3	3	24	115	82	5	232
Összes válasz	4,2	7	15	57	246	193	9	527
Összesen (%)		1,3	2,8	10,8	46,7	36,6	1,7	100

d) A szakmai ismeretek tartalma korszerű kérdésre a két vizsgálatban együttesen 4,2 értékű osztályzatot kapott, a felnőttképzési intézmények alacsonyabbra (4,2), a szakképzési intézmények magasabbra értékelték (4,3) (ld.: 4.4.2.2. táblázat).

A 4-es és 5-ös osztályzatok aránya együttesen 85 százalék, a közepes vagy gyengébbek aránya kevesebb mint 15 százaléka volt a válaszoknak (13,1%).

4.4.2.2. táblázat – A szakmai ismeret meghatározása korszerű

OKJ I. és II. monitoring								
Intézmények	Átlag	Osztályzatok (db)						
		1	2	3	4	5	Nem válaszolt	Összesen
Felnőttképzési intézmények	4,2	2	11	33	136	110	3	295
Szakképzési intézmények	4,3	2	1	25	102	100	2	232
Összes válasz	4,2	4	12	58	238	210	5	527
Összesen (%)		0,8	2,3	11,0	45,2	39,8	0,9	100

e) Az új ismeret tartalom megvalósítása okozott-e problémát a képzési programban kérdésre a két vizsgálatban együttesen 4,0 értékű osztályzatot kapott, a felnőttképzési intézmények alacsonyabbra (4,0), a szakképzési intézmények magasabbra értékelték (4,1) (4.4.2.3.táblázat)

4.4.2.3. táblázat – Az új ismeret tartalom okozott-e problémát a képzési programban

OKJ I. és II. monitoring								
Intézmények	Átlag	Osztályzatok (db)						
		1	2	3	4	5	Nem válaszolt	Összesen
Felnőttképzési intézmények	4,0	5	18	59	108	99	6	295
Szakképzési intézmények	4,1	2	7	33	114	71	5	232
Összes válasz	4,0	7	25	92	222	170	11	527
Összesen (%)		1,3	4,7	17,5	42,1	32,3	2,1	100

A 4-es és 5-ös osztályzatok aránya együttesen majdnem 75 százalék (74,4 %), a közepes vagy gyengébbek aránya kevesebb, mint 25 százaléka volt a válaszoknak (23,5 %).

4.4.2.2. A szakmai ismeretekre vonatkozó szöveges válaszok összegzése

- a) A szakmai ismeretekről összesen 51 szakképesítéshez tettek összesen 109 szöveges megjegyzést.
Az egyes szakképesítésekhez tett megjegyzések száma 1-12 között mozgott, háromnál több megjegyzést tettek az élelmiszer- és vegyiáru-eladó, a gázfogyasztó berendezés- és csőhálózat-szerelő, a kőműves, a marketing- és reklámügyintéző, a számítástechnikai szoftverüzemeltető és a vendéglátó eladó szakképesítésekhez.
- b) Az **általános jellegű** – nem közvetlenül a szakképesítés szakmai ismereteire vonatkozó – megjegyzések száma 23, melyből támogató megjegyzést tett 5 (21,7 %) bírálatot jelzett 18 (78,3 %), és javaslatot tett 0 (0 %).
- c) A **konkrét szakképesítésre** vonatkozó megjegyzések száma 88, támogató volt 8 (9 %), bírálatot jelzett 73 (82,9 %), és javaslatot tett 7 (8,1 %).
- d) Az **általános jellegű támogató** megjegyzések az SZVK szakmai ismereteire vonatkozóan kiemelték, hogy a szakmai ismeretek összeállítása jól sikerült, és a meghatározások korszerűek
(Pl. gépgyártás technológiai technikus, hegesztő, idegenvezető)
- e) A szakképesítések szakmai ismereteire vonatkozó **konkrét támogató** megjegyzések az adott szakképesítés SZVK-ban megfogalmazott szakmai ismereteit korszerűnek, és megfelelőnek tartják. Volt olyan megjegyzés is, amely szerint csak az alapképzéshez megfelelő.
(Pl. CNC-forgácsoló, gázfogyasztó berendezés- és csőhálózat-szerelő, hegesztő).
- f) Az **általános jellegű bíráló** megjegyzések a szakképesítések szakmai ismereteivel kapcsolatban említették, hogy nem teljesen érthető, zavaros. nehézséget okozott - fel kellett kutatni a forrásokat, és több helyről összegyűjtögetni az információkat, nem minden esetben derül ki, hogy milyen mélységig kell menni az ismeretanyagban, a leírások túl átfogóak valamint, hogy túl általánosan vannak megfogalmazva.
(Pl. gyorséttermi- és étel-eladó, logisztikai ügyintéző, marketing- és reklámügyintéző, munkavédelmi technikus, társadalombiztosítási és bérügyi szakelődő, villanszerelő)
- g) Az ismeretekre vonatkozó **konkrét bíráló** megjegyzések az alábbiakat említik
- ga) az ismeretek leírása korszerűnek mondható, de pontatlan, leírása nem kielégítő
(Pl. CNC-forgácsoló, gazdasági informatikus, kőműves műszaki cikk eladó);
- gb) a tananyagtartalmak leírása több helyen hiányzott, a követelmények nem egyeznek a vizsgakövetelményekkel
(Pl. élelmiszer- és vegyiáru-eladó, gázfogyasztó berendezés- és csőhálózat-szerelő, utazás ügyintéző);
- gc) hiányolnak egyes konkrét ismeret meghatározásokat az SZVK-ból
(Pl. bútór- és lakástextil-eladó, élelmiszer- és vegyiáru-eladó, gázfogyasztó-berendezés- és csőhálózat szerelő, motorfűrészes-kezelő);
- h) A szakképesítések szakmai ismereteire vonatkozó **konkrét javaslat** többsége a tananyagok bővítését, a tananyagban jelenlevő átfedések megszüntetését, és konkrét szakmai ismeretek felvételét említi.
(Pl. gépgyártás technológiai technikus, informatikai hálózattelépítő- és üzemeltető, zöldség számítástechnikai szoftverüzemeltető- gyümölcs eladó).

4.4.3. A szakmai készségekkel kapcsolatos vélemények értékelése

A szakképesítések szakmai és vizsgakövetelményeiben szereplő szakmai készségekre vonatkozóan három kérdést tettünk fel. Választ kértünk arra, hogy a szakmai készségek leírása egyértelmű-e, valamint, hogy a szakmai készségek tartalma korszerű-e, továbbá, hogy az új készség tartalom megvalósítása okozott-e problémát a képzési programban (III. melléklet – 3. kérdőív – 3.3.1.-3.3.3. kérdés)

4.4.3.1. A szakmai készségekre vonatkozó adat-típusú válaszok összegzése

- a) A két vizsgálatban – a szakképzési és a felnőttképzési intézmények véleményét együtt tekintve – összesen 527-527-527 osztályzat-típusú választ kaptunk a három kérdésre, amelyek összesen 112 szakképesítésre vonatkoztak.
- b) A kiértékelés szerint a három kérdést - a két vizsgálatban, a két intézménytípus véleményét együtt tekintve -, az ötfokozatú skálán 4,2-4,2-4,0 osztályzatra értékelték.
- c) A szakmai készségek egyértelműségére vonatkozó kérdés a két vizsgálatban *együttesen 4,2 értékű osztályzatot* kapott, a felnőttképzési intézmények alacsonyabbra (4,2), a szakképzési intézmények magasabbra értékelték (4,3).

4-es és 5-ös osztályzatok aránya együttesen majdnem 85 százalék (84,3%) a közepes vagy gyengébbek aránya majdnem 15 százalék (14,4%). (ld.: 4.4.3.1. táblázat).

4.4.3.1. táblázat – A szakmai készség leírása egyértelmű

OKJ I. és II. monitoring								
Intézmények	Átlag	Osztályzatok (db)						Összesen
		1	2	3	4	5	Nem válaszolt	
Felnőttképzési intézmények	4,2	4	11	34	131	112	3	295
Szakképzési intézmények	4,3	1	2	24	107	94	4	232
Összes válasz	4,2	5	13	58	238	206	7	527
Összesen (%)		0,9	2,5	11,0	45,2	39,1	1,3	100

d) A szakmai készségek tartalma korszerű kérdésre a két vizsgálatban *együttesen 4,2 értékű osztályzatot* kapott, a felnőttképzési intézmények alacsonyabbra (4,2), a szakképzési intézmények magasabbra értékelték (4,3). (ld.: 4.3.3.2. táblázat)

Látható, hogy a 4-es és 5-ös osztályzatok aránya együttesen több mint 85 százalék (85,9%), közepes vagy gyengébb osztályzatot adott a válaszadók 12,5%-a.

4.4.3.2. táblázat – A szakmai készség tartalma korszerű

OKJ I. és II. monitoring								
Intézmények	Átlag	Osztályzatok (db)						Összesen
		1	2	3	4	5	Nem válaszolt	
Felnőttképzési intézmények	4,2	4	8	34	132	113	4	295
Szakképzési intézmények	4,3	1	2	17	108	100	4	232
Összes válasz	4,2	5	10	51	240	213	8	527
Összesen (%)		0,9	1,9	9,7	45,5	40,4	1,5	100

d) Az új készségek tartalom-megvalósítása okozott-e problémát a képzési programban c. kérdés a két vizsgálatban együttesen 4,0 értékű osztályzatot kapott, a felnőttképzési intézmények alacsonyabbra (3,9), a szakképzési intézmények magasabbra értékelték (4,1). A 4-es és 5-ös osztályzatok aránya együttesen majdnem 75 százalék (74,9%), a közepes vagy gyengébbek aránya kevesebb, mint egynegyede a válaszoknak (23%). (ld. 4.3.3.3. táblázat)

4.4.3.3. táblázat – Az új készségtartalom okozott-e problémát a képzési programban

OKJ I. és II. monitoring								
Intézmények	Átlag	Osztályzatok (db)						
		1	2	3	4	5	Nem válaszolt	Összesen
Felnőttképzési intézmények	3,9	9	13	50	135	82	6	295
Szakképzési intézmények	4,1	3	5	41	105	73	5	232
Összes válasz	4,0	12	18	91	240	155	11	527
Összesen (%)		2,3	3,4	17,3	45,5	29,4	2,1	100

4.4.3.2. A szakmai készségekre vonatkozó szöveges válaszok összegzése

a) A szakmai készségekről *összesen 39 szakképesítéshez* tettek *összesen 82 szöveges megjegyzést*.

Az egyes szakképesítésekhez tett *megjegyzések száma* 1-6 között mozgott, háromnál több megjegyzést tettek a gázfogyasztó berendezés- és csőhálózat-szerelő és az élelmiszer- és vegyiáru-eladó szakképesítésekhez.

b) *Az általános jellegű – nem közvetlenül a szakképesítés szakmai készségeire vonatkozó – megjegyzések száma* 29, melyből támogató megjegyzést tett 5 (17,2 %) bírálatot jelzett 23 (79,3 %), és javaslatot tett 1 (3,5 %).

A konkrét szakképesítésre vonatkozó megjegyzések száma 53, melyből támogató volt 5 (9,4%), bírálatot jelzett 41 (77,3%), és javaslatot tett 7 (13,3 %).

c) *Az általános jellegű támogató megjegyzések* a szakmai készségekre vonatkozóan kiemelték, hogy az hasznos és megfelelő része az SZVK-knak.

(Pl. CNC-forgácsoló, grafológus, irodai asszisztens, kereskedő, kereskedelmi ügyintéző).

d) *A konkrétan támogató megjegyzések* többek között említik a leírások egyértelműségét, hogy azok teljesen megfelelnek a munkaadói elvárásoknak, továbbá a szakmai készségek a vizsgán teljesíthetőek.

(Pl. idegenvezető, marketing- és reklámügyintéző, takarító, utazás ügyintéző).

d) *Az általános jellegű bíráló megjegyzések* a szakképesítések szakmai készségeivel kapcsolatban említették, hogy teljesen felesleges, nem ellenőrizhető, adminisztrációs többletet okoz, a képzési programban való megjelenítése nem releváns. Említették továbbá a motiváció hiányát a tanulóknál, a túl elnagyolt megfogalmazást, valamint a szakmai kompetencia szintjei (A,B,C stb.) elkülönítéséből adódó nehézségét a képzés során és különösen a gyakorlati vizsga összeállításakor.

(Pl. adótanácsadó, gázfogyasztó berendezés- és csőhálózat-szerelő, hűtő- és klímaberendezés szerelő, karbantartó, kőműves, külkereskedelmi üzletkötő).

e) *A szakmai készségekre vonatkozó konkrét bíráló megjegyzések* az alábbiakat említik:

- ea) a szakmai kompetenciákat pontosabban kellene megadni, illetve van, ahol túl magas a követelmény
(Pl. élelmiszer- és vegyiáru-eladó, gázfogyasztó berendezés- és csőhálózat-szerelő, hűtő- és klímaberendezés-szerelő, karbantartó; marketing- és reklámügymintéző, vendéglátó eladó);
- eb) a szakmai készségek csak a vizsgán mérhetők
(Pl. élelmiszer- és vegyiáru-eladó, hűtő- és klímaberendezés-szerelő, karbantartó);
- ec) a szakmai készségek leírása az adott modulból teljesen, vagy részben hiányzik.
(Pl. bútor- és lakástextil-eladó, élelmiszer- és vegyiáru-eladó, gázfogyasztó-berendezés- és csőhálózat-szerelő);
- f) **Általános jellegű javaslatot** egy megjegyzés tartalmazott, amelyben azt említik, hogy szükség lenne mintafeladatokra, módszertani útmutatókra. a szakképesítés szakmai készségeire vonatkozóan. (Marketing- és reklámügymintéző)
- g) A szakképesítések szakmai készségeire vonatkozó **konkrét javaslatok** többsége a leírt szakmai készségek bővíthetőségét, az anyanyelv és a számolási készség fontosságát, valamint a egyes – 1-5 jellel ellátott – a szinteknél a markáns eltérések megfogalmazását említik
(Pl. bútor- és lakástextil-eladó, élelmiszer- és vegyiáru-eladó, marketing- és reklámügymintéző, műszaki cikk eladó, óvodai dajka).

4.4.4. A személyiségtulajdonságokkal kapcsolatos vélemények értékelése

A szakképesítések szakmai és vizsgakövetelményeiben szereplő személyiségtulajdonságokra vonatkozóan négy kérdést tettünk fel.

Választ kértünk arra, hogy a személyiségtulajdonságok meghatározása hasznos újítás-e, a személyiségtulajdonságok leírása egyértelmű-e, valamint, hogy a személyiségtulajdonságok tartalma korszerű-e, továbbá, hogy a személyiségtulajdonságok fejlesztése a programban megvalósítható-e (III. melléklet – 3. kérdőív – 3.4.1.- 3.4.4. kérdés).

4.4.4.1. A személyiségtulajdonságokra vonatkozó adat-típusú válaszok összegzése

- a) A két vizsgálatban – a szakképzési és a felnőttképzési intézmények véleményét együtt tekintve – külön-külön 527 osztályzat-típusú választ kaptunk a négy kérdésre, amelyek összesen 112 szakképesítésre vonatkoztak.
- b) A kiértékelés szerint a négy kérdést - a két vizsgálatban, a két intézménytípus véleményét együtt tekintve -, az ötfokozatú skálán 3,9-4,0-4,0-3,5 osztályzatra értékelték.
- c) A személyiségtulajdonságok meghatározása hasznos újítás kérdés a két vizsgálatban együttesen 3,9 értékű osztályzatot kapott, a felnőttképzési intézmények alacsonyabbra (3,8), a szakképzési intézmények magasabbra értékelték (4,0).
- d) A személyiségtulajdonságok leírásának egyértelműségére vonatkozó kérdés a két vizsgálatban együttesen 4,0 értékű osztályzatot kapott, a felnőttképzési intézmények alacsonyabbra (3,8), a szakképzési intézmények magasabbra értékelték (4,2).
A 4-es és 5-ös osztályzatok aránya együttesen közel 75 százalék (73,6%) a közepes vagy gyengébbek aránya kevesebb, mint 25 százalék (23,6%) (ld.: 4.4.4.2. táblázat).

4.4.4.2. táblázat – A személyiségtulajdonságok leírása egyértelmű

OKJ I. és II. monitoring								
Intézmények	Átlag	Osztályzatok (db)						
		1	2	3	4	5	Nem válaszolt	Összesen
Felnőttképzési intézmények	3,8	14	8	64	138	61	10	295
Szakképzési intézmények	4,2	1	9	29	93	96	4	232
Összes válasz	4,0	15	17	93	231	157	14	527
Összesen (%)		2,8	3,2	17,6	43,8	29,8	2,7	100

e) A személyiségtulajdonságok tartalma korszerű kérdésre a két vizsgálatban együttesen 4,0 értékű osztályzatot kapott, a felnőttképzési intézmények alacsonyabbra (3,8), a szakképzési intézmények magasabbra értékelték (4,2).

A 4-es és 5-ös osztályzatok aránya együttesen majdnem 75 százalék (74,2%), a közepes vagy gyengébbek aránya nem érte el a 25 százalékot (22,8%). (ld. 4.4.4.3. táblázat)

4.4.4.3. táblázat – A személyiségtulajdonságok tartalma korszerű

OKJ I. és II. monitoring								
Intézmények	Átlag	Osztályzatok (db)						
		1	2	3	4	5	Nem válaszolt	Összesen
Felnőttképzési intézmények	3,8	14	8	62	139	60	12	295
Szakképzési intézmények	4,2	1	5	30	99	93	4	232
Összes válasz	4,0	15	13	92	238	153	16	527
Összesen (%)		2,8	2,5	17,5	45,2	29,0	3,0	100

4.4.4.2. A személyiségtulajdonságokra vonatkozó szöveges válaszok összegzése

a) A személyiségtulajdonságokra vonatkozóan három szöveges kérdést tettünk fel. A kérdések az egyes kompetencia típusokra vonatkoztak. Kérdést tettünk fel a személyes kompetenciák, a társas és a módszer kompetenciákra vonatkozóan. A 3 kérdésre alapvetően ugyanazon válaszokat adták, ezért egyben kerültek feldolgozásra a szöveges válaszok.

b) A személyiségtulajdonságokra vonatkozó három kérdésre összesen 53 szakképesítéshez tettek összesen 361 szöveges megjegyzést.

Az egyes szakképesítésekhez tett megjegyzések száma 1-35 között mozgott, háromnál tíznél több megjegyzést tettek a bevont elektródás hegesztő, bútor- és lakástextil-eladó, élelmiszer- és vegyiáru-eladó, fogyóelektródás hegesztő, gázfogyasztó berendezés- és csőhálózat-szerelő, hűtő- és klímaberendezés-szerelő karbantartó, kereskedelmi ügyintéző, kőműves, külkereskedelmi üzletkötő, logisztikai ügyintéző, marketing- és reklámügyintéző, műszaki cikk eladó, vendéglátó eladó és az utazás ügyintéző szakképesítésekhez.

- b) *Az általános jellegű – nem közvetlenül a szakképesítés személyiségtulajdonságaira vonatkozó – megjegyzések száma 227, melyből támogató megjegyzést tett 5 (2,2 %) bírálatot jelzett 219 (96,4 %), és javaslatot tett 3 (1,4 %).*
- c) *A konkrét szakképesítésre vonatkozó megjegyzések száma 133, melyből támogató volt 39 (9,4%), bírálatot jelzett 69 (77,3%), és javaslatot tett 25 (13,3 %).*
- d) *Az általános jellegű támogató megjegyzések az SZVK személyiségtulajdonságaira vonatkozóan kiemelték, hogy fontos célokat jelöl ki az oktatás számára, valamint, hogy a kompetenciák iskolarendszerben talán jobban fejleszthetőek, eddig is fontosak voltak, de most, hogy az SZVKK-be bekerültek jobban rájuk irányul a figyelem*
 (Pl. gépgyártás technológiai technikus, kazángépész, kisteljesítményű kazán fűtője, marketing- és reklámügyintéző,)
- e) *A szakképesítések személyiségtulajdonságaira vonatkozó konkrét támogató megjegyzések említik, hogy a képzési program során a kompetenciákat fejleszhetőnek tartják, a konkrét képzéshez megfelelőnek tartják, a szakma elsajátítása szempontjából fontosak ezek a kompetenciák, érthetőek és megvalósíthatóak a képzés során, a szükségességüket az adott képzéshez*
 (Pl. CNC-forgácsoló, élelmiszer- és vegyiáru-eladó, gázfogyasztó berendezés- és csőhálózat-szerelő, irodai asszisztens, kereskedelmi ügyintéző, könnyűgépező, marketing- és reklámügyintéző).
- f) *Az általános jellegű bíráló megjegyzések a szakképesítések személyiségtulajdonságaival kapcsolatban említették, hogy nem illetve nehezen értelmezhetőek, ellenőrizhetetlenek, a modul óraszámja nem teszi lehetővé a kompetenciák teljes körű kialakítását, kisebb csoportokra lenne ehhez szükség, mivel a jelenlegi csoportméretekben nem kivitelezhető a kompetenciák fejlesztése. Említették továbbá, hogy a veleszületett készségek kismértékben illetve nem fejleszthetőek, vagy csak hosszabb gyakorlat során lennének fejleszthetőek, valamint a tanuló motiváció hiányát az elsajátításban. Alapvetően nem tartják átláthatónak, túl általánosnak, és a gyakorlatban kivitelezhetőnek.*
 (Pl. adótanácsadó, bevontelektródás hegesztő, burkoló, bútor és lakástextil eladó, CNC-forgácsoló, emelőgép ügyintéző, élelmiszer- és vegyiáru-eladó, fogyóelektródás hegesztő)
- g) *A személyiségtulajdonságokra vonatkozó konkrét bíráló megjegyzések az alábbiakat említették:*
- ga) *az SZKV-ban előírt szakmai kompetenciák nehezen taníthatók és még nehezebben mérhetőek.*
 (Pl. élelmiszer- és vegyiáru-eladó, kereskedelmi ügyintéző, műszaki cikk eladó);
- gb) *Személyiségtulajdonságok fejlesztése a képzésben nem megvalósítható, alapkompentenciák hiányában nem mindegyik fejleszhető.*
 (Pl. vendéglátó eladó, zöldség-gyümölcs eladó);
- gb) *A személyiségtulajdonságok leírása erőltetett, túlzó meghatározásokat tartalmaz, olyan személyiségjegyek is megtalálhatóak, amelyek nem kapcsolhatók a képzéshez.*
 (Pl. kőműves, logisztikai ügyintéző, növényvédő- és méregraktár-kezelő);
- h) *Az általános jellegű javaslatot tartalmazó megjegyzések, alapvetően a kisebb létszámú csoportokat javasolják, illetve a hosszabb képzési időt a személyiség tulajdonságok fejlesztéséhez*
 (Pl. marketing- és reklámügyintéző, pincér).

i) A szakképesítések személyiségtulajdonságaira vonatkozó **konkrét javaslatot** megfogalmazó megjegyzések között szerepel pl. az önismeret, pályatervezés, személyes érdeklődés felvétele, mennyiségérzék, team munkában való munkavégzés szerepének hangsúlyozása, mint a kompetenciák közé beillesztendő elem az adott szakképesítésénél. Javaslatot tesznek továbbá az egységesítésre az egyes modulok tekintetében, és az ellentmondások kiszűrésére. Szerepel a javaslatok között a szakmai alkalmassági vizsga lehetősége, amely kiszűrné az adott pályára alkalmatlanokat, azaz javasolják, hogy ne fejlesztendő, hanem bemeneti feltételek legyen a kompetenciák.

(Pl. bolti pénztáros, élelmiszer- és vegyiáru-eladó, fodrász, grafológus, idegenvezető, kereskedelmi ügyintéző, kőműves, könnyűgépkész, óvodai dajka, szociális gondozó és ápoló, társadalombiztosítási ügyintéző).

4.5. Az SZVK és a tételek összhangjával kapcsolatos vélemények értékelése

A szakképesítések szakmai és vizsgakövetelményeinek és a tételeknek az összhangjáról három kérdést tettünk fel. Választ kértünk arra, hogy az írásbeli vizsgák tételei, a szóbeli vizsgák tételei, illetve a gyakorlati vizsgafeladatokhoz összeállított feladatok összhangban voltak- az SZVK-val. (III. melléklet – 3. kérdőív – 3.5.1.-3.5.3. kérdés)

4.5.1. A tételek SZVK-val való összhangjára vonatkozó adat-típusú válaszok összegzése

- a) A két vizsgálatban – a szakképzési és a felnőttképzési intézmények véleményét együtt tekintve – külön-külön 527 *osztályzat-típusú választ* kaptunk a három kérdésre, amelyek összesen 112 szakképesítésre vonatkoztak.
- b) A kiértékelés szerint a három kérdést - a két vizsgálatban, a két intézménytípus véleményét együtt tekintve -, az ötfokozatú skálán *3,7-4,1-4,5 osztályzatra értékelték*.
- c) Az írásbeli tételek SZVK-val való összhangjára vonatkozó kérdés a két vizsgálatban *együttesen 3,7 értékű osztályzatot* kapott, a felnőttképzési intézmények alacsonyabbra (3,6), a szakképzési intézmények magasabbra értékelték (3,8).

Erre a kérdésre jelentősen - kb. 30 százalékkal - kevesebb válasz érkezett.

A 4-es és 5-ös osztályzatok aránya a visszaérkezett kérdőívek kevesebb, mint 50 százaléka (46,1%) volt, a közepes vagy gyengébb osztályzatot adók aránya ennek kevesebb mint fele, 22,6 százalék volt (ld.: 4.5.1. táblázat)

4.5.1. táblázat – Az írásbeli vizsgatételek összhangja az SZVK-val

OKJ I. és II. monitoring								
Intézmények	Átlag	Osztályzatok (db)						
		1	2	3	4	5	Nem válaszolt	Összesen
Felnőttképzési intézmények	3,6	19	10	41	80	44	101	295
Szakképzési intézmények	3,8	13	7	29	67	52	64	232
Összes válasz	3,7	32	17	70	147	96	165	527
Összesen (%)		6,1	3,2	13,3	27,9	18,2	31,3	100

- d) A szóbeli vizsga tételek összhangja az SZVK-val kérdés a két vizsgálatban *együttesen 4,1 értékű osztályzatot* kapott, a felnőttképzési intézmények alacsonyabbra (4,0), a szakképzési intézmények magasabbra értékelték (4,2). (ld.: 4.5.2. táblázat)

4.5.2. táblázat – A szóbeli vizsgatételek összhangja a SZVK-val

OKJ I. és II. monitoring								
Intézmények	Átlag	Osztályzatok (db)						
		1	2	3	4	5	Nem válaszolt	Összesen
Felnőttképzési intézmények	4,0	7	10	48	94	87	49	295
Szakképzési intézmények	4,2	3	8	31	83	90	17	232
Összes válasz	4,1	10	18	79	177	177	66	527
Összesen (%)		1,9	3,4	15,0	33,6	33,6	12,5	100

A 4-es és 5-ös osztályzatot adott a kérdőívet visszajuttatók kétharmada (67,2%), a közepes vagy gyengébb jegyet adók aránya kb. húsz százalék volt. (20,3%).

- e) A gyakorlati vizsgafeladatokhoz összeállított feladatok összhangja az SZVK-val kérdésre a két vizsgálatban együttesen 4,5 értékű osztályzatot kapott, a felnőttképzési intézmények alacsonyabbra (4,4), a szakképzési intézmények magasabbra értékelték (4,6).

A 4-es és 5-ös osztályzatok aránya együttesen a visszaérkezett kérdőívek majdnem 80 százaléka (79,7%), a közepes vagy gyengébbek aránya kevesebb mint 10 százaléka volt a válaszoknak (7,6%) (ld. 4.5.3. táblázat).

4.5.3. táblázat – A gyakorlati vizsgafeladatokhoz összeállított feladatok összhangja

OKJ I. és II. monitoring									
Intézmények	Átlag	Osztályzatok (db)						Nem válaszolt	Összesen
		1	2	3	4	5			
Felnőttképzési intézmények	4,4	7	2	21	80	141	44	295	
Szakképzési intézmények	4,6	4	3	3	49	150	23	232	
Összes válasz	4,5	11	5	24	129	291	67	527	
Összesen (%)		2,1	0,9	4,6	24,5	55,2	12,7	100	

4.5.2. A tételek SZVK-val való összhangjára vonatkozó szöveges válaszok összegzése

- a) A vizsgatételek SZVK-val való összhangjára vonatkozóan szöveges kérdésre *összesen 64 szakképesítéshez* tettek összesen 161 szöveges megjegyzést.

Az egyes szakképesítésekhez tett megjegyzések száma 1-13 között mozgott, háromnál több megjegyzést tettek az élelmiszer- és vegyiáru-eladó, a gázfogyasztó berendezés- és csőhálózat-szerelő, a kereskedelmi ügyintéző, a marketing- és reklámügyintéző, a ruházati eladó, a számítástechnikai szoftverüzemeltető, a szociális gondozó és ápoló, és az utazás ügyintéző szakképesítésekhez.

- b) *Az általános jellegű – nem közvetlenül a szakképesítés személyiségtulajdonságaira vonatkozó – megjegyzések száma 29, melyből támogató megjegyzést tett 19 (65,5 %) bírálatot jelzett 9 (31,0 %), és javaslatot tett 1 (3,5 %).*

A konkrét szakképesítésre vonatkozó megjegyzések száma 132, melyből bírálatot jelzett 106 (80,4%), és javaslatot tett 26 (19,6 %).

- c) *Az általános jellegű támogató megjegyzések az SZVK és a tételek összhangját említik, a szaktanárokkal történő egyeztetések hasznosságát, valamint hangsúlyozzák, hogy a tételek egy részét az intézmény dolgozza ki az SZVK alapján, ezért egyértelmű az összhang.*

(Pl. gázfogyasztó berendezés- és csőhálózat-szerelő, gépgyártás technológiai technikus, hegesztő, hirdetési ügyintéző, kereskedelmi ügyintéző, műszaki cikk eladó)

- d) *Az általános jellegű bíráló megjegyzések a szakképesítések vizsgatételei és az SZVK összhangjával kapcsolatban a vizsgatételek hiányát, a nem megfelelő összhangot említik. Megjegyezték továbbá, hogy a modulok írásbeli vizsgái nem illeszkednek a szakmához sok esetben, illetve, hogy a gyakorlati tételsorok központi egységesítésének hiánya a vizsgaközpontokra bízta a tételek kidolgozását, ezért sok a következetlenség és az eltérés az egyes vizsgahelyek között. Általában problémának találják, hogy azok a modulok,*

amelyek több szakképesítésnek is részei, nem ugyanolyan súlyozással szerepelnek a vizsgákon. Említették még, hogy az írásbeli feladatok gyakran magasabb szintű szakmai készségeket igényelnek, mint az SZVK-ban meghatározottak.

(Pl. bevontelektródás hegesztő, élelmiszer- és vegyiáru-eladó, irodai asszisztens, marketing- és reklámügymintező)

A szakképesítésekre vonatkozó konkrét bíráló megjegyzések az alábbiakat említették:

db) az SZVK-ból és a tankönyvekből nehezen állítható össze a vizsgaanyag, ezért eleve tételszerűen kell tanítani az adott modul anyagát, azaz a tananyag szolgál a vizsga alapjául, nem az SZVK, illetve gyakran nem is illeszkednek az adott szakmához a vizsgatételek.

(Pl. élelmiszer- és vegyiáru-eladó, marketing- és reklámügymintező, ruházati eladó, számítástechnikai szoftverüzemeltető, takarító, utazás ügmintező, vendéglátó eladó, villanyszerelő, zöldség-gyümölcs eladó);

db) Az adott szakképesítések vizsgatételeiben gyakoriak az átfedések, ismétlődések, nem tartják jónak, hogy többször ugyanazt kérdezik a tanulóktól. Mindemellet sok mindent pedig hiányolnak a vizsgatételekből vagy nem oda illőnek tartják.

(Pl. falusi vendéglátó, idegenvezető, marketing- és reklámügymintező, panziós, számítástechnikai szoftverüzemeltető, utazás ügmintező);

e) A szakképesítések vizsgatételeinek az SZVK-val való összhangjára vonatkozó konkrét javaslatot megfogalmazó megjegyzések között szerepel, hogy külön kellene kezelni a vizsgák során a különböző bemeneti tudással (végzettséggel, ill. kompetencia-szinttel) rendelkező tanulókat. Ezen túlmenően

- javasolják adott szakképesítéseknél, ahol nincs mind a három fajta vizsga, hogy további vizsgatípusokkal kellene bővíteni a követelményeket;
- a vizsgákkal kapcsolatban hasznosnak tartják és javasolják a szaktanárokkal történő egyeztetést;
- javaslatokat tettek továbbá az SZVK-ban szereplő túl általános, illetve hiányos vizsgarész-megfogalmazások bővítésére, illetve kiegészítésére;
- említésre került a gyakorlati vizsgák és ismeretek bővítése, hogy több szakmai ismerettel rendelkezzenek a vizsgázók;
- javasolják, hogy egységesíteni és központi feladatbankot kellene létrehozni a gyakorlati vizsgákhoz, amelyet most mindenhol egyedileg állítanak össze, ezért sok az eltérés és a következetlenség.

(Pl. fakitermelő, fodrász, gépgyártás technológiai technikus, informatikai hálózattalépítő és –üzemeltető, kereskedő, boltvezető; közbeszerzési referens, központi fűtés- és csőhálózat-szerelő, logisztikai ügmintező).

4.6. A vizsgakövetelményekre (tételkre) vonatkozó vélemények értékelése

A szakképesítések vizsgatételei leírásának egyértelműségéről három kérdést tettünk fel. Választ kértünk arra, hogy az írásbeli vizsgatételek, a szóbeli vizsgatételek, illetve a gyakorlati vizsgafeladatokhoz összeállított vizsgatételek leírása egyértelmű volt-e. (III. melléklet – 3. kérdőív – 3.6.1.-3.6.3. kérdés)

4.6.1. A vizsgatételek egyértelműségére vonatkozó adat-típusú válaszok összegzése

- a) A két vizsgálatban – a szakképzési és a felnőttképzési intézmények véleményét együtt tekintve – összesen 527-527-527 *osztályzat-típusú választ* kaptunk a három kérdésre, amelyek összesen 112 szakképesítésre vonatkoztak.
- b) A kiértékelés szerint a három kérdést - a két vizsgálatban, a két intézménytípus véleményét együtt tekintve -, az ötfokozatú skálán 3,9-4,2-4,5 *osztályzatra értékelték*.
- c) Az írásbeli tételek leírása egyértelmű kérdés a két vizsgálatban *együttesen 3,9 értékű osztályzatot* kapott, a felnőttképzési intézmények alacsonyabbra (3,8), a szakképzési intézmények magasabbra értékelték (4,0).
A 4-es és 5-ös osztályzat szerepelt a visszaérkezett kérdőívek több mint 50 százalékán (50,9%) a közepes vagy gyengébbek aránya 16,5 százalék volt. (ld. 4.6.1. táblázat)

4.6.1. táblázat – Az írásbeli vizsgatételek egyértelműségéről

OKJ I. és II. monitoring								
Intézmények	Átlag	Osztályzatok (db)						
		1	2	3	4	5	Nem válaszolt	Összesen
Felnőttképzési intézmények	3,8	18	8	28	76	59	106	295
Szakképzési intézmények	4,0	8	6	19	75	58	66	232
Összes válasz	3,9	26	14	47	151	117	172	527
Összesen (%)		4,9	2,7	8,9	28,7	22,2	32,6	100

- d) A szóbeli vizsga tételek egyértelműségéről szóló kérdés a két vizsgálatban *együttesen 4,2 értékű osztályzatot* kapott, a felnőttképzési intézmények alacsonyabbra (4,1), a szakképzési intézmények magasabbra értékelték (4,2). (ld.: 4.6.2. táblázat)
A 4-es és 5-ös osztályzatok aránya a visszaérkezett kérdőíveken belül több mint 70 százalék (70,8%) a közepes vagy gyengébbek aránya 16,1 százalék.

4.6.2. táblázat – A szóbeli vizsgatételek egyértelműségéről

OKJ I. és II. monitoring								
Intézmények	Átlag	Osztályzatok (db)						
		1	2	3	4	5	Nem válaszolt	Összesen
Felnőttképzési intézmények	4,1	11	4	37	83	106	54	295
Szakképzési intézmények	4,2	4	5	24	85	99	15	232
Összes válasz	4,2	15	9	61	168	205	69	527
Összesen (%)		2,8	1,7	11,6	31,9	38,9	13,1	100

- e) A gyakorlati vizsgafeladatokhoz összeállított vizsgatételek egyértelműségére vonatkozó kérdésre a két vizsgálatban együttesen 4,5 értékű osztályzatot kapott, a felnőttképzési intézmények alacsonyabbra (4,4), a szakképzési intézmények magasabbra értékelték (4,6). A 4-es és 5-ös osztályzatok aránya a visszaérkezett kérdőíveken belül majdnem 80 százalék (79,7%), a közepes vagy gyengébbek aránya 7,6 százalék volt. (ld.: 4.6.3. táblázat)

4.6.3. táblázat – A gyakorlati vizsgafeladatok egyértelműségéről

OKJ I. és II. monitoring								
Intézmények	Átlag	Osztályzatok (db)						
		1	2	3	4	5	Nem válaszolt	Összesen
Felnőttképzési intézmények	4,4	7	2	21	80	141	44	295
Szakképzési intézmények	4,6	4	3	3	49	150	23	232
Összes válasz	4,5	11	5	24	129	291	67	527
Összesen (%)		2,1	0,9	4,6	24,5	55,2	12,7	100

4.6.2. A vizsgatételek egyértelműségére vonatkozó szöveges válaszok összegzése

- a) A vizsgatételek SZVK-val való összhangjára vonatkozóan szöveges kérdésre összesen 48 szakképesítéshez tettek összesen 97 szöveges megjegyzést.

Az egyes szakképesítésekhez tett megjegyzések száma 1-8 között mozgott, háromnál több megjegyzést tettek az élelmiszer- és vegyiáru-eladó, a gázfogyasztó berendezés- és csőhálózat-szerelő, a marketing- és reklámügyműintéző, és a számítástechnikai szoftverüzemeltető szakképesítésekhez.

- b) Az általános jellegű – nem közvetlenül a szakképesítések vizsgatételeinek egyértelműségére vonatkozó – megjegyzések száma 7, melyből bírálatot jelzett 2 (28,5 %), és javaslatot tett 5 (71,5 %).

A konkrét szakképesítésre vonatkozó megjegyzések száma 90, melyből támogató megjegyzést tett 24 (26,6%) bírálatot jelzett 56 (62,2%), és javaslatot tett 10 (11,2 %).

- c) Az általános jellegű támogató megjegyzést nem tettek a válaszadók.

- d) Az általános jellegű bíráló megjegyzések a szakképesítések vizsgatételek egyértelműségéről megjegyezték, hogy a központilag készített vizsgafeladatokat pontosabban kellene megfogalmazni, továbbá, hogy a vizsgázók számára egyértelműben kellene megfogalmazni a kérdéseket.

A vizsgaidő szabályozatlanságát, illetve az abból adódó túlzott terhelést is említették. (pl. az írásbeli tételek percre meghatározott bontási idővel vannak megadva, ugyanakkor az elkészült dolgozatok beszedésére, az új feladat kiosztására, illetve feladatismertetésre nincs idő meghatározva. Így a gyakorlatban ez a szabályozatlanság - pl. 8 vizsgafeladat esetében - a 8. boríték bontásánál már több tízperces csúszást is eredményez. Ennek megfelelően az írásbeli vizsga akár 5 órás tevékenység is lehet szünet nélkül, ami még a felügyelő tanárnak is megterhelő, nem hogy a vizsgázónak. (Pl. munkavédelmi technikus, társadalombiztosítási ügyintéző)

A szakképesítésekre vonatkozó konkrét bíráló megjegyzések az alábbiakat említették:

- db) A szóbeli tételeknél akadnak túlzott elvárások. A szóbeli kérdések információtartalma helyenként különbözik az értékelőlaptól. A tételekben sok az ismétlődés, átfedés. Olyanokat kérdeznek, melyek gyakorlatilag végrehajthatatlanok. Az írásbeli tételek színvonala az általános tudásszínhez magas.
(Pl. élelmiszer- és vegyiáru-eladó, CNC-forgácsoló, erdészeti közelítőgép kezelője, hegesztő, marketing- és reklámügyintéző, munkavédelmi technikus, óvodai dajka, pincér, protokoll ügyintéző, ruházati kereskedő, számítástechnikai szoftverüzemeltető);
- db) A szóbeli tételek leírása esetenként nem egyértelmű, Az írásbeli feladatok között előfordul pontatlanság, illetve nem egyértelmű feladat meghatározás! Az írásbeli vizsgatételek között szerepelnek az egyes szakképesítésekhez nem tartozó kérdések is. Bizonyos esetekben pedig túl részletes a követelmény meghatározás.
(Pl. élelmiszer- és vegyiáru-eladó, érintésvédelmi szabványossági felülvizsgáló, FAM szerelő, irodai asszisztens, utazás ügyintéző, társadalombiztosítási és bérügyi szakelőadó)
- db) A szóbeli tételek esetében hiba, hogy nem követik a jogszabályi változásokat, nem a mindenkori jogszabálynak megfelelően vannak megfogalmazva. Sok esetben olyan dologra is rákérdez, ami már nincs érvényben. Továbbá nem derül ki semmilyen dokumentumból, hogy hány feladatsort kell a tanárnak összeállítani.
(Pl. bérügyintéző, marketing- és reklámügyintéző);
- e) *A szakképesítések vizsgatételeinek egyértelműségére vonatkozó konkrét javaslatot megfogalmazó megjegyzések között szerepel, hogy a szakmai gyakorlati vizsgarészekhez hasznos lenne egy feladatbankot létrehozni, ezzel biztosítani az egységesebb követelményeket. Ezen túlmenően*
- az írásbelin több kérdést javasolnak kevesebb pontért. Ennél a kérdésnél is javasolták a szaktanári egyeztetések igénybevételét a vizsgatételek kidolgozásánál;
 - megemlítésre került, hogy a szóbeli tételeknél a segédanyagok nagymértékben segíthetik a sikeres vizsgát;
 - a tételeknél foglalkozások helyett fejlesztési területekről kellene beszélni, külön kellene választani, a kötelező és nem kötelező tevékenységeket. A szóbeli vizsgának tantárgyi vizsgákból kellene állnia, mint a korábbi rendszernél;
 - a gyakorlati tételek feladatait is központilag kell meghatározni. Megjegyezték, hogy a szinteket elő lehet írni, azonban az ismeretalkalmazás szintjeit a gyakorlati vizsgákon a vizsgáztatónak lenne indokolt lemérnie és a bizonyítványba beírnia. Tehát célszerű lenne megfordítani, így az értékelés sokkal racionálisabbá válik;
 - a gyakorlati vizsgáztatásnál figyelembe kell venni a finanszírozás kérdését is.
(Pl. fogyóelektródás hegesztő, gázfogyasztó berendezés- és csőhálózat-szerelő, gépgyártás-technológiai technikus, konyhai kisegítő, marketing- és reklámügyintéző, óvodai dajka, pincér, postai ügyintéző).

4.6.3. Szöveges vélemények a szakmai és vizsgakövetelmények (SZVK) módosítására

A szakmai és vizsgakövetelmények kérdőíves vizsgálatában véleményt, illetve javaslatokat kértünk az SZVK módosítására, az adott szakképesítés vonatkozásában. E kérdéskörben három szempontból kértünk véleményt: a szerkezet, a tartalom, és a szabályozottság vonatkozásában. Ezen belül azt kérdeztük, hogy

- egyrészt, hogyan ítélik meg a szakmai és vizsgakövetelmények szerkezeti felépítését;
- másrészt, mi a véleményük a szakmai és vizsgakövetelmények konkrét tartalmáról;
- végül, milyenek ítélik a szakmai és vizsgakövetelményekben foglalt szabályozottságot.

A fenti három kérdésre *összesen 205 db különböző szöveges válasz* érkezett,

- a szerkezeti felépítésre 54 db,
- a tartalom megítélésére 88 db, és
- a szabályozottságra 61 db.

A következő részösszefoglalóban a három kérdéskör szerint csoportosítva ismertetjük a válaszokat, a következő szempontok szerint összegezve:

- általános pozitív vélemény,
- általánosan bíráló vélemény,
- konkrétan bíráló vélemény,
- általános javaslat,
- konkrét javaslat.

A vélemények számszerű megoszlását mutatja az alábbi táblázat.

Vélemény jellege	Vélemény az SZVK módosításáról			Vélemények száma összesen
	<i>szerkezetre</i> 47 <i>szakképesítés</i>	<i>tartalomra</i> 53 <i>szakképesítés</i>	<i>szabályozottságra</i> 34 <i>Szakképesítés</i>	
általánosan pozitív	15	5	10	32
általánosan bíráló	8	14	18	40
konkrétan bíráló	6	17	14	37
általános javaslat	16	26	7	49
konkrét javaslat	9	26	12	47
Összesen	54	88	61	205

4.6.3.1. Vélemény az SZVK módosításáról a szerkezet vonatkozásában

Az SZVK módosításáról a szerkezet vonatkozásában *összesen 47 szakképesítéshez* tettek *összesen 54 szöveges megjegyzést*.

- a) Az egyes szakképesítésekhez adott *vélemények száma ebben a kérdéskörben* 1-3 között mozgott. A táblázat első oszlopából látható, hogy a megjegyzések nem egészen egyharmada általánosan pozitív volt (15 vélemény), szinte ugyanannyi bírálat érkezett (14 vélemény), ugyanakkor a vélemények majdnem fele javaslatokat fogalmazott meg (25 vélemény).
- b) Az *általánosan pozitív jellegű vélemények* lényegében azt tartalmazták, hogy az adott *szakképesítés SZVK-ját* a jelenlegi formájában és tartalmában *megfelelőnek tartják*.
(Pl. aranykalászos gazda, épületfalazó kőműves, hegesztő, hidegburkoló, irodai asszisztens, kereskedő, marketing- és reklámügyintéző, parkgondozó, számítástechnikai szoftverüzemeltető)

- c) *Az általános jelleggel, valamint a konkrétan bíráló megjegyzések kétirányú észrevételeket tartalmaztak.*
- Egyik részük a szakmai- és vizsgakövetelmények olyan módosítását igényelték, hogy azok pontosabban illeszkedjenek a szakmai/szakelméleti tartalomhoz, illetve azok elsajátításához több vizsgafeladatot igényelt (fényképész és fotocikk kereskedő, fodrász, gázfogyasztó berendezés- és csőhálózat-szerelő, kőműves).
 - Másik részük pedig a vizsgarészek, illetve a vizsgafeladatok összevonását, racionalizálását, így a vizsgák időtartamának a csökkentését javasolta (gépgyártás technológiai technikus; kereskedő, boltvezető; kőműves, pincér, utazás ügyintéző).
- d) *Az általános, illetve konkrét javaslatok – a bíráló észrevételekkel összhangban –, főleg két vonatkozásban érkeztek.*
- *Az általános jellegű javaslatok egy része – a bíráló észrevételekkel összhangban –, főleg a szakmai és vizsgakövetelmények rövidítését, tömörítését, illetve racionalizálását (egyszerűbbé tételét) célozták.*
(Pl. CNC-forgácsoló; fodrász, gázfogyasztó berendezés- és csőhálózat-szerelő, informatikai hálózattervező és –üzemeltető, kéz- és lábápoló, műkörmépítő; kereskedő, boltvezető; lakberendező; logisztikai ügyintéző; ruházati eladó, takarító, utazás ügyintéző)
 - *A szakképesítésekre vonatkozó konkrét javaslatok adott követelmény-, és/vagy vizsgatartalom-részek (modulok) módosítására tettek javaslatot.*
(Pl. CNC-forgácsoló; kereskedő, boltvezető, nemzetközi szállítmányozási ügyintéző, pincér, számítástechnikai szoftverüzemeltető, társadalombiztosítási ügyintéző).

4.6.3.2. Vélemény az SZVK módosításáról a tartalom vonatkozásában

Az SZVK módosításáról a tartalom vonatkozásában összesen 53 szakképesítéshez tettek összesen 90 szöveges megjegyzést.

- a) *Az egyes szakképesítésekhez adott vélemények száma ebben a kérdéskörben 1-6 között mozgott. A táblázat második oszlopából látható, hogy a tartalom vonatkozásában a pozitív megjegyzések száma mindössze öt volt, viszont a vélemények több mint egyharmada bírálatot fogalmazott meg (összesen 31 vélemény), ugyanakkor hatvan százalékuk tartalmazott javaslatokat (52 vélemény).*
- b) *Az általánosan pozitív jellegű vélemények – hasonlóan az SZVK-k szerkezetéről adott véleményekhez –, lényegében azt tartalmazták, hogy az adott szakképesítés SZVK-ját a jelenlegi formájában és tartalmában megfelelőnek tartják.*
(Pl. aranykalászos gazda, hegesztő, hidegburkoló, kereskedelmi ügyintéző, parkgondozó)
- c) *Az általános jelleggel, valamint a konkrétan bíráló megjegyzések a szakmai- és vizsgakövetelmények olyan módosítását igényelték, hogy azok jobban illeszkedjenek a szakmai/szakelméleti tartalomhoz, így többek között legyenek*
- pontosabbak (bútor- és lakástextil eladó, élelmiszer- és vegyiáru eladó, kereskedő, kőműves, műszaki cikk eladó, vendéglátó eladó);
 - részletesebbek (bolti pénztáros, élelmiszer- és vegyiáru eladó, gazdasági informatikus, kereskedő, marketing- és reklámügyintéző, óvodai dajka, pincér, ruházati kereskedő);
 - gyakorlatiasabb tartalmúak (épületfalazó kőműves, fakitermelő, fényképész és fotocikk kereskedő, fodrász, irodai asszisztens, munkavédelmi technikus, ruházati kereskedő, szobafestő).

- d) *Az általános, illetve konkrét javaslatok – a bíráló észrevételekkel összhangban –, főleg két vonatkozásban érkeztek:*
- **egyik részük** a szakmai és vizsgakövetelmények részleges – egy-egy modulra, vagy tananyagegységre kiterjedő – tartalmi felülvizsgálatát, illetve módosítását javasolja; (Pl. burkoló, bútor- és lakástextil eladó, emelőgép-ügyintéző, gépgyártás technológiai technikus, ipari olaj- és gáztüzelő-berendezés kezelője, irodai asszisztens, kereskedő, boltvezető, kéz- és lábápoló, műkörömépítő, lakberendező, marketing- és reklámügyintéző, műszaki cikk eladó, panziós, falusi vendéglátó, pincér, ruházati eladó; ruházati kereskedő, ruházati kereskedő, szociális gondozó- és ápoló, takarító, ügyintéző titkár)
 - **másik része** pedig a vizsgarészek, illetve a vizsgafeladatok összevonását, racionalizálását, így a vizsgák időtartamának a csökkentését, esetenként emelését javasolta. (Pl. CNC-forgácsoló, élelmiszer- és vegyiáru eladó, emelőgép ügyintéző, gépgyártás technológiai technikus, idegenvezető, kazángépész, kazánkezelő, kozmetikus, központi fűtés- és csőhálózat szerelő, kőműves, számítástechnikai szoftverüzemeltető, vendéglátó eladó), pincér, utazási ügyintéző).

4.6.3.3. Vélemény az SZVK módosításáról a szabályozottság vonatkozásában

Az SZVK módosításáról a tartalom vonatkozásában *összesen 34 szakképesítéshez tettek összesen 61 szöveges megjegyzést.*

- a) *Az egyes szakképesítésekhez adott vélemények száma ebben a kérdéskörben 1-5 között mozgott. A táblázat második oszlopából látható, hogy a tartalom vonatkozásában a pozitív megjegyzések száma 10 volt, mely az összes vélemény kb. egyhatoda), viszont a vélemények fele bíráló volt (31 db), javaslatot a vélemények kb. egyharmada tartalmazott.*
- b) *Az általánosan pozitív jellegű vélemények – hasonlóan az SZVK-k szerkezetéről és tartalmáról mondott véleményekhez –, lényegében azt tartalmazták, hogy az adott szakképesítés SZVK-ját a jelenlegi szabályozottsági minőségben megfelelőnek tartják, és nem tartanak szükségesnek változtatást..*
(Pl. élelmiszer- és vegyiáru eladó, épületfalazó kőműves, hidegburkoló, irodai asszisztens, kereskedelmi ügyintéző, kereskedő, marketing- és reklámügyintéző, parkgondozó számítástechnikai szoftver üzemeltető)
- c) *Az általános jellegű bíráló megjegyzések ugyanakkor azt vetették fel, hogy túlszabályozottnak tartják az adott szakképesítés SZVK-t, mert nem enged megfelelő szabadságot az intézményeknek a helyi kiegészítésre*
(Pl. emelőgép-ügyintéző; kereskedő, boltvezető; kéz- és lábápoló, műkörömépítő; lakberendező; ruházati eladó; takarító).
- d) *A konkrét bírálatok egyik része a teljes vizsga, vagy egyes vizsgarészek túlszabályozását kifogásolta, másik része konkrét tartalmak hiányát, vagy nem megfelelő szabályozását vette fel.*
- *a teljes vizsgára, vagy az egyes vizsgarészekre vonatkozó kritika* kifogásolta a vizsga hosszúságát, a mérés túlszabályozottságát, illetve a vizsgatartalomra vonatkozó módosítási javaslatokat
(Pl. CNC-forgácsoló; élelmiszer- és vegyiáru eladó; gyógyászati segédeszköz-forgalmazó; hűtő- és klímaberendezés-szerelő; kőműves; logisztikai ügyintéző; marketing- és reklámügyintéző).

- *A tartalomra vonatkozó bírálatok* egyik része az SZVK nagymértékű: a teljes, vagy részleges tartalomra, illetve vizsgarészekre vonatkozó tartalmi szempontú felülvizsgálatát javasolta
 - (Pl. bútor- és lakástextil eladó; erdészeti közelítőgépek kezelője; fakitermelő; marketing- és reklámügyintéző; műszaki-cikk eladó; pincér);
- másik része konkrét tartalmak beillesztését, vagy kivételét, illetve az időkeretek változtatását javasolta
 - (Pl. bútor- és lakástextil eladó; élelmiszer- és vegyiáru eladó, társadalombiztosítási ügyintéző, utazási ügyintéző).

4.7. Vélemény a központi program helyi adaptációjának tapasztalatairól

Ez a vizsgálati rész a központi programok alkalmazásának több oldalára is irányult, és az értékelés módja is többféle volt.

- Alapvetően kérdéskörként vizsgáltuk a helyi tantervkészítés szerkesztési elveit, ezen belül
 - milyen mértékben vette figyelembe a központi előírásokat;
 - hogyan éltek a jogszabályban biztosított önállósággal (pl. szabad órasáv felhasználása);
 - készült-e helyi szakmai program?
- Vizsgáltuk továbbá a személyi és tárgyi feltételeket, hogy ti. azok rendelkezésre állnak-e, illetve melyekre lenne szükség? (pl.: gyakorlati oktatási, eszköz-, és felszerelés)
- Utolsó kérdéscsoportként kértük, hogy minősítsék a tanárok véleménye alapján a központi program tartalmát, különös tekintettel az egyes kompetencia-csoportokra.

Ennek a rész-kérdőívnek a kérdéseire kétféle választípust alakítottunk ki: osztályzat-típusút, és felelet-választásos típusút, utóbbiakban esetenként megadott jellemzőkre, illetve megadott állításokra kértünk választ.

Az adat-típusú és a szöveges válaszok elemzése összefoglalva, a következőket mutatták.

4.7.1. Vélemény a szakképesítések központi programjai adaptációjáról

A szakképesítések központi programjai adaptációjának tartalmi, illetve szervezeti megoldására vonatkozó kérdésekre összesen 255 intézmény összesen 479 különféle választ adott a felkínált alternatív lehetőségekre. (lásd. 4.7.1. táblázat)

- A) Domináns volt az a válaszcsoporthoz, mely szerint az órateremben kizárólag a központi program tananyagegységeit szerepeltették (120 válasz – 25%), illetve a szabad órasávot a központi programban szereplő tananyagegységek óraszámának növelésére használták fel (144 válasz – 30%).

4.7.1. táblázat - Válaszok eloszlása a dokumentációk adaptációjáról

Válasz-lehetőségek	Válaszok száma
Az órateremben kizárólag a központi program tananyagegységeit szerepeltetjük.	120
Az órateremben (önállóan alkotott) tantárgynevek is szerepelnek, melyekhez tananyagegység tartalmak vannak hozzárendelve.	65
A szabad órasávot a központi programban szereplő tananyagegységek óraszámának növelésére használtuk fel.	144
A szabad órasávban saját kidolgozású tananyagegységeket (tantárgyakat) helyeztünk el.	88
A szabad órasávban másik szakképesítés tananyagegységeit helyeztük el.	16
A szabad sávot nem töltöttük ki teljes mértékben.	1
Az óratermi kereteken belül a helyi sajátosságoknak megfelelő, a központi programtól eltérő, helyi szakmai program készült	45

- B)** Az intézmények önálló tervező munkájának mértékét mutatják ugyanakkor azok az információk, mely szerint
- egyrészt a szabad sávban az intézmények majdnem egyötöde saját kidolgozású tananyagegységeit (tantárgyakat) helyezte el (88 intézmény – 18,5%),
 - másrészt az óratervben önállóan alkotott tantárgyakat is szerepeltettek, melyekhez tananyagegység tartalmakat rendeltek (65 intézmény – 13,5%),
 - végül – és ez lényeges információ – az intézmények közel 10 százaléka készít az óratervi kereteken belül a helyi sajátosságoknak megfelelő, a központi programtól eltérő, helyi szakmai programokat! (45 intézmény – 9,4%)

4.7.2. Vélemény az oktatási-képzési folyamatban szükséges feltételek megítéléséről

A szakképesítés oktatási-képzési folyamatában szükséges feltételek megítélésére összesen öt kérdést tettünk fel, így

- a helyi tanterv alkalmazására,
 - a személyi feltételek megfelelőségére,
 - a csoportos gyakorlati hely megfelelésére,
 - a tárgyi feltételek - szakmai és vizsgakövetelményben, illetve a központi programban megadott eszköz- és felszerelési jegyzék szerinti - rendelkezésre állására.
- A)** *A megadott szempontok szerint meglepően kedvező megítélést kaptunk: az intézmények mind a négy kérdésre egyöntetűen, szinte száz százalékban 4-es, vagy 5-ös osztályzatot adtak, jelentősen többen értékelték kiválóra a feltételeket („jó”: 31-42 %; „kiváló”: 54-69 %).*
- B)** *Az értékelésen belül a helyi tanterv, illetve a személyi feltételek minőségét értékelték a legmagasabbra (mindkét kérdésre egyöntetűen: „jó”: 31 %; „kiváló”: 69 %).*
- C)** *A legalacsonyabbra a központi programban megadott eszköz- és felszerelési jegyzék meglétét ítélték („jó”: 42 %; „kiváló”: 54 %).*

4.7.3. Szaktanárok véleménye a központi programok tartalmáról

A központi program tartalmának a szaktanárok véleménye alapján történő értékelését több szempont szerint kértük. Így többek között érdeklődtünk, hogy

- a központi program megfelelő részletességgel határozza-e meg a tartalmat?
- a tananyagelemek magyarázó szövege megfelelő módon írja-e le a tartalmat?
- a tanulói tevékenységformák, és azok aránya megfelel-e a tartalomnak?
- a tananyagelemhez tartozó feladatkompetenciák megfelelő útmutatást adnak-e a szakmai követelmények elsajátításához?

A kapott válaszok alapvetően pozitívak, ugyanakkor elég változatosak, néhány százalék közepes, vagy annál gyengébb osztályzat is van egyes kérdéseknél. Utóbbi esetekben a szöveges kiegészítés/megjegyzés ad konkrétabb támpontot, melyeket a megfelelő kérdéseknél foglalunk össze.

- A)** *A központi program (KP) megfelelőségét az intézmények közel 80 százaléka jónak, vagy kiválónak ítélte, - az átlag-osztályzat 3,9 -, 22 százalék azonban kritikával élt, ezen belül a domináns érték a közepes volt (14 %). A leggyakoribb kifogás, hogy a KP szűkszavú, vagy hiányos, esetenként csak a szóbeli tételek sorából tudnak következtetni a tartalomra, stb. A kritikai megjegyzéseket azoknál a szakképesítéseknél szükséges konkrétan megvizsgálni, melyekre azok vonatkoztak.*

- B)** A tananyagelemek megfelelőségét, hogy ti. azok magyarázó szövege milyen módon írja-e le a tartalmat, az intézmények $\frac{3}{4}$ -e (76 %) jónak, vagy kiválónak minősítette, - az átlag-osztályzat 3,8 -, majdnem egynegyede azonban kritizálta (túlnyomó részük közepes: 14 %). A szöveges kritikák ebben az esetben is a kevés útmutatást, a nem megfelelő részletességet hiányolják.
- C)** A tanulói tevékenységformákat -, hogy ti. *azok aránya megfelel-e a tartalomnak* -, a válaszadók szinte egyöntetűen jónak, vagy kiválónak ítélték (95%; átlag-osztályzat 4,4). Mindössze öt közepes osztályzatot regisztráltunk. Ezek között olyan kifogás is volt, mely szerint a tevékenységformák nagy hangsúlyt fektetnek ugyan a gyakorlatra, - ez pozitívum azonban a számonkérésben nem jelenik meg. (pl. nyelvoktatásnál).
- D)** A tananyagelemhez tartozó feladatkompetenciák értékelése, - hogy ti. *azok megfelelő útmutatást adnak-e a szakmai követelmények elsajátításához* -, szintén jónak minősítette a válaszadók döntő többsége (88%; átlag-osztályzat 4,1), közepes vagy gyengébb osztályzat összesen 12 db volt (12%). Ezek tartalma - a szöveges válaszok szerint -, azt kifogásolta, hogy esetenként hiányzik az egyes feladatkompetenciák megjelenése a vizsgakövetelményekben, és így – ugyan azok tartalmával egyetértenek –, mégis a szakmai követelményeket nem tudják elsajátítani, illetve a vizsgán érvényesíteni.

Ezekben az esetekben is az a véleményünk, hogy a kritikai megjegyzéseket azoknál a szakképesítéseknél szükséges konkrétan megvizsgálni, melyekre azok vonatkoztak (pl.:_ bolti eladó).

4.8. Vélemény a modulrendszerű képzés alapelemeiről

Az OKJ monitoring-vizsgálat mindkét szakaszában véleményt kértünk a szakképzési és a felnőttképzési intézményektől az új szerkezetű SZVK-k és központi programok alapján bevezetett képzésről, illetve vizsgarendszerről. Az e témakörbe tartozó kérdéseket az első szakaszban az áttérés sikerességét vizsgáló kérdőívben belül, a második szakaszban külön kérdőívben tettük fel.

A vizsgálati témakörön belül véleményt, illetve választ kértünk

- a modulrendszerű képzés szabályozásáról,
- a moduláris rendszerű vizsgák megítéléséről, valamint arról, hogy
- folytatnak-e helyi tartalmi-szervezeti fejlesztést a moduláris rendszerű képzés hatékonyabb megvalósítására.

A témakör három kérdésére adattípusú és szöveges válaszokat: kiegészítéseket, megjegyzéseket, javaslatokat lehetett adni, hasonlóan a többi témakör válaszadási módszeréhez.

Az egyes kérdés-csoportokra különböző számú – kerekítve kb. 325-480 – válasz érkezett, melyeket az egyes válasz-elemzéseknél adunk meg pontosan.

4.8.1. Vélemény a moduláris rendszerű képzés szabályozásáról

A témakörben három állítást lehetett rangsorolni, 1-5 közötti „osztályzatokkal”, hasonlóan a többi kérdőív válaszaihoz. Az adat-típusú, illetve a szöveges vélemények megoszlása az egyes kérdéskörökben az alábbi.

4.8.1.1. Adat-típusú vélemények a moduláris rendszerű képzés szabályozásáról

A kérdéskörre érkezett, összesen 349 válasz megoszlását a 4.8.1.1. táblázat mutatja.

4.8.1.1. táblázat – A moduláris rendszerű képzés megítélése

Állítások	Válaszok száma	%
Az új rendszer megvalósítása sok többlet-munkával jár, amelyhez további felkészítés (segítség) szükséges	177	50,8
Az új rendszer megvalósításához még szabályozási változtatások is szükségesek	95	27,2
Megfelelő, végrehajtható, megvalósítása jelentős eredményt fog hozni	72	20,6
Nem válaszolt	5	1,4
Összesen	349	100,0

Az adatokból többek között megállapítható:

- a választ adók valamivel több, mint felének – mindkét intézmény-csoportban egybehangzóan –, az volt a domináns véleménye, hogy „Az új rendszer megvalósítása sok többlet-munkával jár, amelyhez további felkészítés (segítség) szükséges” (50.8%);
- közel harminc százaléka azzal ért egyet, hogy „Az új rendszer megvalósításához még szabályozási változtatások is szükségesek” (27,2%);
- ugyanakkor kb. egyötödük szerint az új rendszer „Megfelelő, végrehajtható, megvalósítása jelentős eredményt fog hozni” (20,6%).

4.8.1.2. Szöveges vélemények a moduláris felépítésű szakképesítési rendszerről

Az általános értékelések a moduláris képzési rendszerről támogató, illetve bíráló véleményeket tartalmaztak, melyeket az alábbiak szerint csoportosítottunk.

- *A támogató vélemények kiemelték, hogy a rendszer*
 - egyik lényeges pozitívuma az átjárhatóság és a beszámíthatóság biztosítása;
 - ugyanakkor részletesebben kell kifejtteni a követelmény előírásokat és ennek megfelelően kell a vizsgáztatás követelményrendszerét is kialakítani; más oldalról
 - tankönyvek kellene, valamint egy általános és egységes iratminta készlet kiadása hasznos lenne;
 - továbbá az oktatóknak több felkészülést igényel az óráira, de látványos haladást lehet ezzel a módszerrel elérni; az órákon a tanulók egyénileg több figyelmet kaphatnak;
 - a tanároknak át kell állni erre a gondolkodásmódra, ehhez idő és gyakorlat kell.
- *A semleges vélemények kiemelték, hogy a rendszer*
 - megfelelő, végrehajtható, de nem hoz jelentős eredményt;
- *A bíráló vélemények kiemelték, hogy a rendszer*
 - túl gyorsan került bevezetésre, átgondoltabban történhetett volna;
 - a képzési tartalom túlságosan szerteágazó, egyszerűsítést és átláthatóságot igényel;
 - a képzésszervezés szempontjából nem igazodik a nappali rendszerű képzéshez a központi programban szereplő óraszám, a 20%-os szabadsáv felhasználása esetén sem;
 - a képzési szinteket kellene inkább modulárisan egymásra építeni, nem pedig tantárgyakat modularizálni;

Összességében megállapítható, hogy a moduláris szakmai követelményrendszert, illetve az ezen felépülő képzési rendszert úgy fogadta el az intézmények többsége, hogy a rendszeren még további korrekciókat, illetve folyamatos segítséget tart szükségesnek. Ugyanakkor fel kell figyelni azokra a támogató véleményekre is, melyek a tanári megújulás, és növekvő felkészülés szükségességét hangsúlyozzák az új rendszer működtetéséhez.

4.8.2. Vélemény a moduláris rendszerű vizsga megítéléséről

A témakörben három állítást lehetett rangsorolni, 1-5 közötti „osztályzatokkal”, hasonlóan a többi kérdőív válaszaihoz. Az adat-típusú, illetve a szöveges vélemények megoszlása az egyes kérdéskörökben az alábbi.

4.8.2.1. Adat-típusú vélemények a moduláris rendszerű vizsga megítéléséről

A kérdéskörre érkezett, összesen 325 válasz megoszlását a 4.8.2.1. táblázat mutatja.

Az adatokból többek között megállapítható, hogy a választ adók kb. 40-40 százaléka ért egyet azzal a véleménnyel, hogy

- *az új rendszerű vizsgák – mivel hosszabb ideig tartanak – rendkívül megterhelőek, és ez negatívan befolyásolja a tanulók teljesítményét (40,3%); illetve*
- *az új típusú vizsgák be fognak válni, azonban a képzési/vizsgafelkészítési tevékenységet az új vizsgakövetelményekhez kell igazítani (38,8%).*

4.8.2.1. táblázat – A moduláris rendszerű vizsga megítéléséről

Állítások	Válaszok száma	%
Az új vizsgák jóval hosszabb ideig tartanak, amely rendkívül megterhelő a tanulók számára, és ez a teljesítményt negatívan befolyásolja	131	40,30
A moduláris vizsgák be fognak válni, azonban a képzési/vizsgafelkészítési tevékenységet az új vizsgakövetelményekhez kell igazítani	126	38,80
A moduláris vizsgák sikerebbek voltak, mert a tanulók számára világosabbak voltak a követelmények	68	20,90
Összesen	325	100,00

Érdekes ugyanakkor, hogy az intézmények kb. egyötöde látja úgy, hogy a „A moduláris vizsgák sikerebbek voltak, mert a tanulók számára világosabbak voltak a követelmények”

4.8.2.2. Szöveges vélemények a moduláris vizsga megítéléséről

Az általános értékelések a moduláris vizsga megítéléséről támogató, illetve bíráló véleményeket tartalmaztak, melyeket az alábbiak szerint csoportosítottunk.

- A támogató vélemények kiemelték az alábbiakat.
 - Az új rendszerű moduláris vizsgák a több gyakorlati vizsgarész miatt könnyebben teljesíthető, a tanulók körében ez népszerű.
 - Több a vizsgafeladat, de nem gondoljuk, hogy ez végeredményben a teljesítményt negatívan befolyásolná.
 - A tanulók nagyon jól tudtak készülni; a szervezés, előkészítés nagyban segíti a pedagógusok és diákok munkáját; a vizsgákról nekünk, tanároknak is az eddigiektől eltérően kell gondolkodni.
- A bíráló vélemények kiemelték az alábbiakat.
 - A moduláris rendszerű vizsgák nem adnak valós eredményt, a hallgató tudásáról föl-, és aláértékelés is megjelent a jegyek között.
 - A szervezés sokkal bonyolultabb a réginél, a vizsga dokumentáció hatalmas adminisztrációt igényel és igen papírigényes.

Össességében megállapítható, hogy a moduláris rendszerű vizsga megítélésében megoszlanak a vélemények a „beválást” illetően. Ha azonban a tanulók szempontjait is figyelembe vevő véleményeket együtt tekintjük az általános jellegűekkel, akkor kb. 60 százalékra tehető a moduláris típusú vizsgát támogató vélemények aránya.

4.9. Munkaadók véleménye az új szakképesítési rendszerről és az OKJ-ról

A kérdőív három témakörben adott lehetőséget a munkaadók véleményének megismerésére:

- 1. téma: Vélemény a moduláris felépítésű szakképesítési rendszerről
- 2. téma: Vélemény a modulrendszerű képzés alapelveiről, annak gyakorlati megvalósíthatóságáról
- 3. téma: Vélemény a moduláris rendszerű vizsgákról.

A választható válaszok mellett szöveges kiegészítések, megjegyzések, javaslatok megfogalmazására is módot adtunk.

A kérdőívet 55 munkaadónak küldtük ki, melyekre 23 munkaadótól érkezett válasz. A 23 kitöltött kérdőívhez szöveges válasz-kiegészítések is érkeztek: az 1. témához 8 db, a 2. és a 3. témához 9-9 db.

4.9.1. Vélemény a moduláris felépítésű szakképesítési rendszerről

A témakörben három állítást lehetett rangsorolni, 1-5 közötti „osztályzatokkal”, hasonlóan a többi kérdőív válaszaihoz. Az adat-típusú, illetve a szöveges vélemények megoszlása az egyes kérdéskörökben az alábbi.

4.9.1.1. Adat-típusú vélemények a moduláris felépítésű szakképesítési rendszerről

- a) Arra az állításra, hogy „A moduláris szakképesítési szerkezet lényeges előrelépést jelent a munkaerő-szükséglet kielégítésében, mert a gazdaság igényeit a korábbinál differenciáltabban tudja kielégíteni” A kérdőívet kitöltő 23 munkaadóból erre a kérdésre 22 válasz érkezett, ezek eloszlása az alábbiak szerint alakult (ld. 4.9.1.1.táblázat)

4.9.1.1.táblázat – A moduláris szakképesítési szerkezet megítélése I.

	1	2	3	4	5	Nem válaszolt	Átlag	Összesen
Összesen (db)	0	1	3	13	5	1	4	23
Összesen (%)	0	4,3	13,2	56,5	21,7	4,3	----	100

Az adatokból többek között megállapítható:

- a válaszadók átlagosan 4-es válasszal értékelték az állítást;
 - a válaszadók túlnyomó része egyetértett a felvetett állítással: a 4-es és 5-ös választ adók aránya majdnem eléri a 80%-ot (78,2);
 - hármast, vagy annál alacsonyabb értéket adott a választ adók 17,5%-a.
- b) Arra az állításra, hogy „Támogathatónak tartom az új, jobban egymásra épülő szakképesítési rendszert, mert könnyebben irányítható a dolgozói továbbképzés, az újabb szakképesítés megszerzése célirányosabb lehet” a kérdőívet kitöltő 23 munkaadótól erre a kérdésre 22 válasz érkezett, melyek eloszlása az alábbiak szerint alakult (ld. 4.9.1.2. táblázat).

4.9.1.2. táblázat – A duális szakképesítési szerkezet megítélése II.

	1	2	3	4	5	Nem választott	Átlag	Összesen
Összesen (db)	0	1	2	10	9	1	4,2	23
Összesen (%)	0	4,3	8,7	43,5	39,2	4,3	----	100

Az adatokból többek között megállapítható:

- A válaszadók átlagosan 4.2-es válasszal értékelték az állítást.
 - A válaszadók túlnyomó része egyetértett a felvetett állítással: a 4-es és 5-ös választ adók aránya meghaladja a 80%-ot (82,6).
 - Hármas, vagy annál alacsonyabb értéket adott a választ adók 13%-a.
- c) Arra az állításra, hogy „Az új szakképesítési rendszerfejlesztő hatást gyakorol a munkaadói belső képzési rendszerekre, mert az új elvek (moduláris tartalom-felépítés, kompetencia alapú szakmai és vizsgakövetelmények) jól alkalmazhatóak”, a kérdőívet kitöltő 23 munkaadótól erre a kérdésre 22 válasz érkezett, melyek eloszlása az alábbiak szerint alakult (ld. 4.9.1.3.táblázat)

4.9.1.3. táblázat – A moduláris szakképesítési szerkezet megítélése III.

	1	2	3	4	5	Nem választott	Átlag	Összesen
Összesen (db)	0	2	5	14	1	1	3,6	23
Összesen (%)	0	8,7	21,8	60,9	4,3	4,3	----	100

Az adatokból többek között megállapítható:

- a válaszadók átlagosan 3,6-re „osztályozták” az állítást.
- a válaszadók nagy része egyetértett a felvetett állítással: a 4-es és 5-ös választ adók aránya majdnem meghaladja a 65%-ot (65,2);
- hármas, vagy annál alacsonyabb értéket adott a választ adók 30,5%-a.

4.9.1.2. Szöveges vélemények a moduláris felépítésű szakképesítési rendszerről

A terület értékeléséhez a 23 munkaadóból 8 csatolt szöveges kiegészítést.

A szöveges válaszokat, véleményeket két csoportba soroltuk be, úgymint

- általános értékelés a rendszerről, illetve
- konkrét szakképesítésre vonatkozó értékelés, javaslat.

a) Az **általános értékelések** a szakképesítési rendszerről támogató, illetve bíráló véleményeket tartalmaztak, melyeket az alábbiak szerint csoportosítottunk.

- A támogató vélemények kiemelték, hogy
 - a gazdaság munkaerő-szükségletének differenciáltabb kielégítését biztosítja a moduláris felépítésű szakképesítési rendszer, az egymásra épülés következtében jobban szervezhető a munkavállalók továbbképzése.

- *a szakmai képességek megfelelő szintű fejlesztése a munkaadóknál csak akkor lehetséges, ha a szakiskolákban a tanulók megszerzik az alapvető szakmai tudást, illetve széles tudásbázisra tesznek szert.*
- *az új rendszer az ifjúsági képzésben is, de főleg a felnőttképzésben lehetőséget teremt a szakképzésből történő ki- belépésre, az egyén jobban tervezheti szakmai pályáját. Lehetőséget ad a korábban megszerzett ismeretanyag beszámítására, amely figyelembevételével újabb, esetleg magasabb szintű szakképesítéshez jut a képzésben résztvevő.*
- *a rész-szakképesítés lehetősége a munkáltató szempontjából előnyös, mert rövidebb idő alatt juthat kevésbé összetett munka ellátására alkalmas, de képzéssel rendelkező munkavállalóhoz; a rendszer rugalmasságát tovább növeli, hogy a rész-szakképesítés képzés iskolarendszeren kívüli képzés keretében elsajátítható; illetve a digitalizált tankönyvek és a tananyag gyorsan a gyakorlati követelményekhez igazítható, korszerűsíthető.*
- *A semleges, illetve bíráló vélemények kiemelték, hogy*
 - *a kérdésekre még nem tudunk hiteles választ adni, mivel úgy érezzük, hogy a moduláris szakképesítési szerkezettel kapcsolatban nem rendelkezünk kellő mennyiségű és mélységű ismeretekkel. Mivel mi végfelhasználói vagyunk a rendszernek (nem vizsgáztatunk), ezért a tanulókat/hallgatókat az oktatási intézményben megszerzett elméleti tudásanyag megszerzését követően ismerjük meg, semmilyen befolyásunk nincs arra, hogy milyen ismereteket sajátítanak el a moduláris képzések során;*
 - *a moduláris felépítésű szakképesítési rendszer elve helyes, az ellentmondásokat a gyakorlati megvalósítás jelenti. A belső képzések esetében az adaptálás az új rendszer kötöttségei miatt nehéz;*
 - *a moduláris szerkezet jó elképzelés, de a jóság függ attól, hogy egy-egy modul milyen tartalommal töltenek meg; már megszerzett modul automatikus beszámítása hosszú távon aggályos lehet, mivel az idő múlásával a tudás megkopik, ezért célszerű lenne egy időkorlát: pl. 5 vagy 10 év bevezetése;*
 - *egy-egy szakképesítésen belül jól elkülöníthetőek a technológiai tevékenységek, és alkalmazható a moduláris rendszer, de néhány szakképesítés esetében komplex képzési tevékenység folyik, így erőltetettnek tűnik a modulokra bontás. (Így a néhány modulból történő felkészítés és vizsgáztatás erőltetett, nem mindig életszerű - pl. karosszéria lakatos esetében).*

b) Konkrét értékelések, javaslatok az alábbi szakképesítésekre vonatkozóan kerültek megfogalmazásra:

- *különböző szakképesítésekben a közös modul nem mindig ugyanolyan súllyal szerepel, pl. más a központi programban a hozzátartozó óraszám, illetve a megadott vizsga idő (Pl. 0111-06 Általános gépészeti technológiai feladatok I. (szerelő) modul megtalálható a 31 521 10 számú Géplakatos, ill. a 31 521 11 számú Hegesztő szakképesítésben, illetve azok rész-szakképesítéseiben - pl. Volframelektródás hegesztő, vagy Kulcsmásoló);*
- *a vizsgafeladatok egyenetlen követelményt jelentenek néhány szakképesítésben (Pl. Géplakatos kontra Hegesztő gépészeti feladatok);*
- *moduláris képzés a Pék szakmában nem célszerű (lásd: részletes vizsgálati anyag).*

Össességében megállapítható, hogy a véleményt megfogalmazó munkaadók az új típusú szakképesítési rendszert elfogadják, megfelelőnek tartják, ugyanakkor módosítási javaslatokat konkrét szakképzésekkel kapcsolatban fogalmaztak meg, melyek mérlegelendők.

4.9.2. Vélemény a modulrendszerű képzés alapelveiről, gyakorlati megvalósíthatóságáról

A témakörben három állítást lehetett rangsorolni, 1-5 közötti „osztályzatokkal”, hasonlóan a többi kérdőív válaszaihoz. Az adat-típusú, illetve a szöveges vélemények megoszlása az egyes kérdéskörökben az alábbi.

4.9.2.1. Adat típusú vélemények a moduláris képzés alapelveiről, gyakorlati megvalósíthatóságáról

- a) Arra az állításra, hogy „A moduláris képzés megfelelő, végrehajtható”, a kérdőívet kitöltő 23 munkaadóból erre a kérdésre 22 válasz érkezett, ezek eloszlása az alábbiak szerint alakult (ld. 4.9.2.1.táblázat)

4.9.2.1. táblázat – A moduláris képzés alapelveinek megítélése I.

	1	2	3	4	5	Nem Válaszolt	Átlag	Összesen
Összesen (db)	1	2	3	14	2	1	3,6	23
Összesen (%)	4,3	8,7	13,0	61,0	8,7	4,3	----	100

Az adatokból többek között megállapítható:

- a válaszadók átlagosan 3,6 értékű válasszal értékelték az állítást;
- a válaszadók túlnyomó része egyetértett a felvetett állítással: a 4-es és 5-ös választ adók aránya majdnem eléri a 70%-ot (69,7);
- hármas, vagy annál alacsonyabb értéket adott a választ adók 26%-a.

- b) Arra az állításra, hogy „A moduláris képzés sok többlet-munkával jár, amelyhez további felkészítés (segítség) szükséges” a kérdőívet kitöltő 23 munkaadóból erre a kérdésre 22 válasz érkezett, ezek eloszlása az alábbiak szerint alakult (ld. 4.9.2.2.táblázat)

4.9.2.2.táblázat – A moduláris képzés alapelveinek megítélése II.

	1	2	3	4	5	Nem választott	Átlag	Összesen
Összesen (db)	1	1	5	10	5	1	3,8	23
Összesen (%)	4,3	4,3	21,8	43,5	21,8	4,3	----	100

Az adatokból többek között megállapítható:

- a válaszadók átlagosan 3,8 értékű válasszal értékelték az állítást;
- a válaszadók túlnyomó része egyetértett a felvetett állítással: a 4-es és 5-ös választ adók aránya közel kétharmada az összes válasznak (65,3);
- hármas, vagy annál alacsonyabb értéket adott a választ adók 30,4%-a.

- c) Arra az állításra, hogy „A moduláris képzés megvalósításához még szabályozási változtatások is szükségesek” a kérdőívet kitöltő 23 munkaadóból erre a kérdésre 22 válasz érkezett, ezek eloszlása az alábbiak szerint alakult (ld. 4.9.2.3.táblázat)

4.9.2.3.táblázat – A moduláris szakképzési szerkezet megítélése III.

	1	2	3	4	5	Nem választott	Átlag	Összesen
Összesen (db)	1	2	8	5	6	1	3,6	23
Összesen (%)	4,3	8,7	34,9	21,7	26,1	4,3	----	100

Az adatokból többek között megállapítható:

- a válaszadók átlagosan 3,6-re értékelték az állítást;
- a válaszadók túlnyomó része kevesebb mint a fele értett egyet a felvetett állítással: a 4-es és 5-ös választ adók aránya majdnem eléri a 50%-ot (47,8);
- hármas, vagy annál alacsonyabb értéket adott a választ adók majdnem fele (47,9%).

Az a tény, hogy a válaszadók majdnem fele az új rendszeren nem tart szükségesnek további változtatást, azt az álláspontot támasztja alá, hogy a kialakított rendszer alapvetően megfelelő, ugyanakkor kisebb módosítások szükségesek. Ezt a véleményt támasztják alá a szövegesen kifejtett vélemények is.

4.9.2.2. Szöveges vélemények a moduláris felépítésű szakképzési rendszerről

A terület értékeléséhez a 23 munkaadóból 9 csatolt szöveges kiegészítést.

A szöveges válaszokat, véleményeket két csoportba soroltuk be, úgymint

- általános értékelés a rendszerről, illetve
- konkrét szakképzésre vonatkozó értékelés, javaslat.

a) Az általános értékelések a moduláris rendszerről *támogató, illetve bíráló* véleményeket tartalmaztak, melyeket az alábbiak szerint csoportosítottunk.

- A támogató vélemények kiemelték, hogy
 - a modulrendszerű képzés *alapelvei jók*, a hatékonyabb *gyakorlati megvalósításhoz idő és további felkészítés szükséges*;
 - a moduláris képzések bevezetésével *nő a képzési szintek száma*, ez a képzési rendszer vonatkozásában *több odafigyelést és ráfordítást igényel*;
 - Amennyiben egy gazdasági társaság munkaerő-igényt támaszt, elsődlegesen azon kritériumok mentén dönt egy frissen végzett alkalmazásáról, hogy milyen gyakorlati tapasztalatai vannak, illetve tanulmányai során milyen mélységben sikerült az elméleti ismereteket valóban alkalmaznia a gyakorlatban. Mint munkáltató *nem tapasztaljuk azt, hogy a gyakorlatukat nálunk töltő tanulók/hallgatók eltérnek attól, amit az ezt megelőző képzési rendszer működtetése során tapasztaltunk*.

(Pl. a szállodaipar-vendéglátás területén évek óta a piaci keresleten túl képeznek szakembereket, ezért számunkra nem jelentett és nem is jelent akadályt, hogy megtaláljuk új potenciális munkavállalóinkat);

- kimondottan *csak ésszerű változtatások kellenek*, ezt a gyakorlat úgyis kikényszeríti; a sok változtatás bonyolultságokat, túlszabályozottságot eredményez;
- a jelenlegi képzési rendszer a korábbihoz viszonyítva *jobban alkalmazkodik a gazdaság által támasztott gyorsan változó szakmai követelményekhez*, a technikai fejlődéshez. Bevezetése ugyanakkor *csak fokozatosan valósítható meg, elfogadtatása többletmunkával jár és gondos, összehangolt előkészítést igényel*;

- az oktató részéről *naprakészséget és a legkorszerűbb ismeretanyagok elsajátítását és továbbadását* követeli meg. Kiemelt szerepet kap az *önképzés*, a rendszer ösztönöz a folyamatos önálló tanulásra. Jó lehetőséget biztosít egy *egységesebb taneszközrendszer* kialakításához, idővel részben felváltható válik - a technológiai fejlődés következtében - a gyorsan avuló hagyományos tankönyv.
 - *A bíráló vélemények kiemelték, hogy*
 - az új képzés *bevezetése sok, előre még nem látható problémát fog eredményezni*, a jogszabályi változásokon kívül. Várható, hogy *az adminisztrációs munka sokkal bonyolultabb lesz*, nem csak a vizsgáztatás, de az évközi tanulmányok során is;
 - a rendszer bevezetése nem volt megfelelő, a szakmai tartalmak nagy része még most is kiforratlan; olykor a rendszer túlbonyolításának jeleit tapasztaljuk; az új OKJ még mindig merev, a modulok felosztás időnként mesterkéltnak;
 - önmagában a moduláris rendszer helyes elképzelés, azonban az, hogy hány modulból épül fel és azok milyen tartalommal vannak feltöltve, felülvizsgálatot igényelnek; sok esetben egy képzési rész olyan sok információt tartalmaz, hogy megfeleljen a közös elvárásnak, hogy egyes részei nem lennének szükségesek; néha az adott képzési ismeret nem a megfelelő szakképesítés alá van besorolva, így a közös modulokból túlzott, oda nem illő ismeretet kell elsajátítani.
- b) Konkrét értékelések, javaslatok az alábbi szakképesítésekre vonatkozóan kerültek megfogalmazásra:**
- moduláris képzés a *Pék* szakmában nem célszerű - lásd: előző vizsgálati pontnál -; ezen túlmenően: a moduláris képzés bevezetése nem csak több munkával, de esetünkben lényegesen több alap-, segéd-, járulékos- és csomagolóanyag felhasználásával is jár, mely kihatással van a cég eredményes működésére;
 - A moduláris tartalom és felépítés egyes szakmákban, pl. *festő, mázoló és tapétázó* szakmában nem elég átgondolt és nem célszerű; továbbá nem eléggé átgondolt az egyes évfolyamokra kerülő szakmai modulok óraterve (lásd: vizsgálati anyag);
 - Az *Építő- és anyagmozgató gép kezelője, valamint a rész-szakképesítések* (pl. emelőgépkezelő) képzéseiben belül túlzottak az építőipari közös feladatokból adódó elméleti ismeretek, illetve egyes vizsgarészek feleslegesek (részletesen lásd: vizsgálati anyag).

Összességében megállapítható, hogy a véleményt megfogalmazó munkaadók a moduláris rendszert alapvetően elfogadják, ugyanakkor kritikai észrevételeket fogalmaztak meg

- a bevezetés többletterheivel (idő, munka, tananyag, adminisztráció)
- a rendszer bonyolultságával és
- egyes szakképesítések modul-tartalmaival kapcsolatban.

4.9.3. Vélemény a moduláris rendszerű vizsgákról

A témakörben három állítást lehetett rangsorolni, 1-5 közötti „osztályzatokkal”, hasonlóan a többi kérdőív válaszaihoz. Az adat-típusú, illetve a szöveges vélemények megoszlása az egyes kérdéskörökben az alábbi.

4.9.3.1. Adat típusú vélemények a moduláris rendszerű vizsgákról

- a) Arra az állításra, hogy „A moduláris vizsgák sikeresebbek, mert a tanulók számára világosabbak a követelmények”, a kérdőívet kitöltő 23 munkaadóból erre a kérdésre mindegyik válaszolt, melyek eloszlása az alábbi (ld. 4.9.3.1.táblázat)

4.9.3.1. táblázat – A moduláris rendszerű vizsgák megítélése I.

	1	2	3	4	5	Nem válaszolt	Átlag	Összesen
Összesen (db)	0	4	7	8	2	2	3,4	23
Összesen (%)	0	17,4	30,4	34,8	8,7	8,7	----	100

Az adatokból többek között megállapítható:

- A válaszadók átlagosan 3.4-es válasszal értékelték az állítást;
- A válaszadók kevesebb mint fele értett egyet a felvetett állítással: a 4-es és 5-ös választ adók aránya 43,5%;
- Hármast, vagy annál alacsonyabb értéket adott a válaszadók szintén 47,8%-a.

A fenti állítással kapcsolatban adott válaszokra vonatkozóan megállapítható, hogy a munkaadók véleménye a kérdésben nem határozott, többen adtak közepes, vagy alacsonyabb értéket, mint 4-est, 5-öst. Az átlagot tekintve (3,4) mégis elmondható, hogy a válaszolók inkább egyetértettek a megfogalmazott kijelentéssel, mint nem.

- b) Arra az állításra, hogy „A moduláris vizsgák be fognak válni, azonban a képzési/vizsgafelkészítési tevékenységet a megváltozott vizsgakövetelményekhez kell igazítani” a kérdőívet kitöltő 23 munkaadóból erre a kérdésre mindegyik válaszolt, melyek eloszlása az alábbi (ld. 4.9.3.2.táblázat)

4.9.3.2. táblázat – A moduláris rendszerű vizsgák megítélése II.

	1	2	3	4	5	Nem válaszolt	Átlag	Összesen
Összesen (db)	0	2	1	14	4	2	4	23
Összesen (%)	0	8,7	4,3	60,9	17,4	8,7	----	100

Az adatokból többek között megállapítható:

- A válaszadók átlagosan 4-es válasszal értékelték az állítást.
- A válaszadók nagy része egyetértett a felvetett állítással: a 4-es és 5-ös választ adók aránya majdnem eléri a 80%-ot (78,3).
- Hármast, vagy annál alacsonyabb értéket adott a válaszadók 13%-a.

A fenti állítással kapcsolatban adott válaszokra vonatkozóan megállapítható, hogy a munkaadók véleménye egyértelmű abban a tekintetben, hogy az új típusú vizsgák akkor fognak bevalni, ha a képzési és vizsgafelkészítési tevékenységet az új vizsgakövetelményekhez igazítják a képző intézmények.

- c) Arra az állításra, hogy „Az új vizsgák tartalma kompetencia alapú, ennek eredményeként a munkáltatók jobb felkészültségű munkavállalókat kapnak”, a kérdőívet kitöltő 23 munkaadóból mindegyik válaszolt, a válaszok eloszlása az alábbi (ld. 4.9.3.3.táblázat).

4.9.3.3. táblázat – A moduláris rendszerű vizsgák megítélése III.

	1	2	3	4	5	Nem Válaszolt	Átlag	Összesen
Összesen (db)	1	2	8	6	4	2	3,5	23
Összesen (%)	4,3	8,7	34,8	26,1	17,4	8,7	----	100

Az adatokból többek között megállapítható:

- A válaszadók átlagosan 3.5-es válasszal értékelték az állítást.
- A válaszadók kevesebb, mint fele értett egyet a felvetett állítással: a 4-es és 5-ös választ adók aránya 43,5%.
- Hármas, vagy annál alacsonyabb értéket adott a válaszadók szintén 47,8%-a.

A fenti állítással kapcsolatban adott válaszokra vonatkozóan összességében megállapítható, hogy a munkaadók véleménye a kérdésben nem határozott, megközelítőleg ugyanannyian adtak 4-es vagy 5-ös választ, mint ennél alacsonyabb értékűt. Az átlagot tekintve (3,5) mégis elmondható, hogy a válaszolók inkább egyetértenek a megfogalmazott kijelentéssel, mint nem. Természetesen e témakörben is lényeges a szövegesen kifejtett válaszok figyelembe vétele.

4.9.3.2. Szöveges vélemények a moduláris rendszerű vizsgák megítéléséről

A terület értékeléséhez a 23 munkaadóból 9 csatolt szöveges kiegészítést. Ebből kettő azt nyilatkozta, hogy ilyen tapasztalattal nem rendelkeznek, tehát érdemben 7 szöveges kiegészítést tekintettünk át.

A szöveges válaszokat, véleményeket három csoportba soroltuk be, úgymint

- általános értékelés a vizsgákról, illetve
- konkrét szakképesítés vizsgájára vonatkozó értékelés, javaslat,
- egyéb észrevételek (ezek nem köthetők szorosan a vizsgákhoz, azonban a munkaadók itt szerepeltették azokat).

- a) ***Az általános értékelések*** a moduláris rendszerű vizsgákról *támogató, illetve bíráló véleményeket tartalmaztak*, melyeket az alábbiak szerint csoportosítottunk.

- ***A támogató vélemények kiemelték, hogy***
 - a moduláris vizsgákhoz kell igazítani a képzések tartalmát, ezáltal célirányosabbá válik a képzés, a tanulók számára is átláthatóbb lesz.
- ***A kritikai vélemények kiemelték, hogy***
 - a vizsgáztatás túlságosan bonyolult, sok esetben a kompetenciák vizsgálata nem megfelelő (pl. az interaktív vizsgák sok esetben csak gépi tesztet jelentenek). A rendszer indulásával még sok esetben a követelmények és a vizsgafeladat típusok nem világosak;
 - a vizsgák sok esetben túl elaprózottak, nagyon sok időt vesznek igénybe, mind egy-egy tevékenységnél percben, mind az összes vizsganapot nézve. A vizsgatevékenységek nem mindig életszerűek és a hozzá rendelt vizsga idő néha

- a vizsgák során a súlyozások nagyon eltorzítják a valós teljesítményt (volt példa, hogy egy gyenge írásbeli után, bármilyen jól teljesít az egyén, a végeredmény akkor is bukás); legyen olyan mérlegelés, nevezhetjük súlyozásnak is, hogy a tanuló szakmai felkészültsége legyen a mérvadó; a munkáltató akkor tudja eldönteni, hogy milyen képességű dolgozó kerül(ne) hozzá.
- a gyakorlati vizsgák szervezése minden szakmában körülményes.

b) Konkrét értékelések, javaslatok az alábbi szakképesítésekre vonatkozóan kerültek megfogalmazásra:

- a *Pék* szakmai gyakorlati vizsgán a meghatározott termék elkészítéséhez, a szükséges anyagok kimérésétől a termék kisütéséig kell folyamatosan közreműködni a tanulónak, és a végtermék minőségétől, küllemétől függően kerül értékelésre a diákok munkája. *Amennyiben a termékek elkészítését modulokra bontjuk, igazából nem lehet megállapítani, hogy ki milyen munkát végzett, esetleg hol és ki hibázott.* A diákok lehet, hogy egy-egy részfeladatot jobban megértenek, de összességében a termelési folyamatot nem tudják elvégezni;

- *a vizsgákhoz nagy mennyiségű és sokféle anyag szükséges* a modulszerű vizsgáztatás miatt (nagy létszámnál).

(*Ács* szakmában vizsgáztatunk és a sokféle állványanyag, zsaluanyag, faanyag, gerendák mennyisége stb. egy nagy teherautónyi volt. Körülményes még a vizsgahelyszín megtalálása is, hogy helyszínek sokféle és fajta munkafolyamatnak kell megfelelni); ez minden szakmára érvényes.

c) Egyéb észrevételként kerültek megfogalmazásra a következők:

- *a tanuló adottságait persze befolyásolják magára a személyre jellemző tulajdonságai, képességei, körülményei.* Sokéves tapasztalatunk szerint a szakmára jelentkező tanulók alapvető elméleti tudása (írás, olvasás, számolás) alacsony szinten áll. Ez természetesen nem jelenti azt, hogy a gyakorlatban, a mindennapi munka során ne váljanak kiváló szakemberekké; ahhoz, hogy a moduláris szerkezetű képzés meghozza a hozzá fűzött eredményeket, sokrétű és alaposan átgondolt, körültekintő intézkedéseket igényel, az oktatás és a gazdaság érintett területein egyaránt;
- *a képzési és vizsgafelkészítési tevékenység megfelelő megszervezéséhez megfelelő begyakorlás szükséges,* hogy a színvonal javuljon, s ekkor érhető el javulás a jobb felkészültségű munkaerő kibocsátásában; általában igaz, de a szakképesítési rendszerre is, hogy a felkészítések, és szabályváltoztatások során törekedni kell a felesleges adminisztráció megszüntetésére, s a lehető legésszerűbb és legegyszerűbb módszereket kell alkalmazni;
- *a szakképzésbe bekerülő hallgatók tudásszintje az elmúlt időszakban egyre csökkenő tendenciát mutat.* Motivációjuk a képzésben és a vizsgákon való részvételre gyenge. Pl. ugyanolyan összegű „ösztöndíjat kap” az a résztvevő, aki időnként előfordul a képzéseken, mint a rendszeresen résztvevő. Célszerű lenne a képzésben résztvevő tanulók juttatásainál a differenciálás lehetőségét megteremteni.

Összefoglalva, megállapítható, hogy a munkaadók véleménye differenciált volt.

A vizsgarendszer bevalásával kapcsolatban lényegesnek tartják, hogy az új típusú vizsgák akkor fognak bevalni, ha a képzési és vizsgafelkészítési tevékenységet az új vizsgakövetelményekhez igazítják a képző intézmények.

Nem tartják még teljesen egyértelműnek ugyanakkor az új rendszer előnyeit, sem a tanulói tevékenység, sem a munkaerő minőségének a javulása szempontjából.

A szöveges véleményekben a válaszadók kb. egyharmada kifejtette, hogy a vizsgákat időigényesnek, bonyolultnak és nem mindig a valós teljesítményt értékelőnek ítélik.

Felhívták a figyelmet a tanulói teljesítmény és motiváció fokozásának különféle lehetséges módszereire.